

The Diak logo consists of the word "Diak" in a bold, sans-serif font. The letter "i" has a small white crossbar, and the letter "k" has a small white crossbar. The logo is positioned in the upper right corner of the page.

**Alla Kurhinen
Taru Pohjanrinne
Klarika Vastamäki**

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan
ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) - diakoni
Opinnäytetyö, 2019

PAPERITTOMIEN ASUNNOTTOMIEN PALVELUT PÄÄKAUPUNKISEUDULLA

Matalan kynnyksen palveluopas asunnottomille

TIIVISTELMÄ

Kurhinen, Alla; Pohjanrinne, Taru & Vastamäki, Klarika
Paperittomien asunnottomien palvelut pääkaupunkiseudulla
Matalan kynnyksen palveluopas asunnottomille
64 s., 5 liitettä
Kevät 2019
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK) - diakoni

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa pääkaupunkiseudun matalan kynnyksen palveluja asunnottomille sekä näiden palveluntarjoajien valmiutta ottaa vastaan myös paperittomia ihmisiä. Palvelujen kartoitus oli iso osa Sininauhasäätiön vuonna 2017 julkaisemaa ”Opas kadunkansalle - palvelut asunnottomille Helsingissä” -palveluoppaan päivitysprosessia. Palveluoppaaseen koottiin koko pääkaupunkiseudun kolmannen sektorin, seurakuntien sekä kaupungin kirjastojen palvelut.

”Opas kadunkansalle” -palveluopas on sisältänyt asunnottomien palvelut Helsingissä, ja tarve on noussut myös Espoon ja Vantaan palveluiden kartoittamiseen. Palvelujen kartoituksessa oli järjestörekisteriä käyttäen etsittävä potentiaalisia yhteistyöjärjestöjä.

Moni taho oli mielellään mukana jakamassa tietoja palveluistaan asunnottomille, joihin myös paperittomat olivat tervetulleita. Oli myös tahoja, jotka eivät halunneet julkaista tietojaan oppaassa, pelkona lokeroituminen juuri asunnottomien ja paperittomien palvelun tarjoajana.

Asunnottomuusilmiön parissa toimivien mukaan asiakkaat ovat ottaneet palveluoppaan hyvin vastaan etenkin, kun heille on selitetty oppaan tarkoitus. Kartoituksen yhteydessä on havaittu, että verkostojen kiinnostus palveluopasta kohtaan on kasvanut. Palveluntarjoajat ovat olleet tyytyväisiä aiempaan Helsingin palveluoppaaseen ja ottivat ilolla vastaan tiedon uudesta, koko pääkaupunkiseudun palvelut kattavasta oppaasta. Sininauhasäätiö on mitannut palveluoppaan suosiota painettujen oppaiden määrällä ja jatkossa voidaan selvittää oppaan tarpeellisuus tekemällä kyselyn palveluntarjoajille sekä -käyttäjille.

Asiasanat: asunnoton, palveluopas, paperiton, Sininauhasäätiö

ABSTRACT

Kurhinen, Alla; Pohjanrinne, Taru & Vastamäki, Klarika
Services for homeless and undocumented people in Helsinki Capital Region.
Low threshold service-guide for homeless
Spring 2019
64 p., 5 appendices
Diaconia University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
Bachelor of Social Services

The objective of this thesis was to investigate the availability of low threshold services for homeless people and the willingness of service providers to accept people who do not have documents.

The mapping of such services was a major component of the updated edition of the publication "Opas kadunkansalle - palvelut asunnottomille Helsingissä", published by Sininauhasäätiö in 2017. The guide listed services of the third sector organizations in the metropolitan area, as well as congregations and city libraries.

The previous edition of the service guide included services provided in Helsinki only. Thus, there was a need to map such services in Espoo and Vantaa too. It was necessary to find potential organizations ready for collaboration using the register of all organizations.

Many organizations were willing to share the information about the services they provide for the homeless including those without documents. Some of the organizations though did not want to have the information about their services published in the guide due to the fear of being labeled as service providers for the homeless only.

According to those who work with the phenomenon of homelessness, the service guide was received well by the customers especially when its purpose was explained to them. It was noticed during the mapping that the interest to the service guide had increased in the related networks. The service providers were satisfied with the earlier edition of the service guide that covered Helsinki only and welcomed information about the new guide covering the services of the whole metropolitan area with enthusiasm.

Sininauhasäätiö used to measure the popularity of the service guide based on the number of its printed versions. In the future the need for the guide can be examined by asking both service providers and users to respond to a questionnaire.

Keywords: homeless, service guide, people without documents, Sininauhasäätiö

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 ASUNNOTTOMUUS SUOMESSA.....	6
2.1 Asunnottomuus 1900-luvulla.....	7
2.2 Asunnottomuuden syitä.....	8
2.3 Asunnottomuus ilmiönä.....	9
2.4 Asunnottomuuden tilasto.....	10
2.5 Syyt asunnottomuuden vähenemiselle.....	13
3 PAPERITTOMUUS	14
3.1 Paperittomuus Euroopassa	14
3.2 Paperittomuus Suomessa	15
3.3 Paperittomat perheet	17
3.4 Työntekijöiden kokemat ammattieettiset haasteet.....	18
4 KOLMAS SEKTORI AVUN JA PALVELUN TARJOAJANA	20
4.1 Matalan kynnyksen palvelut.....	20
4.2 Kirkko palvelun tarjoajana.....	21
4.3 Kirkkoturva.....	22
5 SININAUHASÄÄTIÖ	24
6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	26
7 OPAS KADUNKANSALLE	27
8 PROSESSIKUVAUS.....	30
8.1 Opinnäytetyön toteutus	30
8.2 Opinnäytetyön aikataulu.....	32
8.3 Kriittisiä vaiheita.....	33
8.4 Palveluoppaan toteutus.....	35
9 PALAUTE JA ARVIOINTI.....	36
9.1 Tilannekatsaus Sininauhasäätiössä	36
9.2 Palautetta toimijoilta	37

10 POHDINTA	39
10.1 Tavoitteiden saavuttaminen	40
10.2 Ammatillinen kasvu	41
10.3 Kehitysehdotuksia	43
LÄHTEET	45
LIITE 1. Sähköpostiviestit.....	51
LIITE 2. Espoon palvelut.....	52
LIITE 3. Vantaan palvelut.....	56
LIITE 4. Helsingin palvelut	58
LIITE 5. Kauniaisten palvelut	64

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössämme kartoitimme matalan kynnyksen palveluja asunnottomille pääkaupunkiseudulla ja sitä, ovatko kyseiset palvelut saatavilla myös paperittomille. Paperittomien määrä on kasvanut viime vuosina, sillä viimeisetkin vuonna 2015 tehdyt turvapaikkahakemukset on saatu ratkaistua ja turvapaikanhakijasta on saattanut tulla paperiton. Paperittomille tarkoitettut palvelut ovat pirstaloituneet eri sektoreille, sillä niitä on sekä julkisen puolen, seurakuntien että järjestöjen tarjoamina. Lisäksi tiedot palveluista eivät välttämättä tavoita kieli- tai lukutaidotonta ihmistä.

Katri Gadd (2015, 138) toteaa, että paperittomat henkilöt kaipaavat tietoa myös heille avoimista palveluista. Tieto voi vaikuttaa päätökseen siitä, mihin kuntaan hakeutua asioimaan tai asumaan. Tämä voi myös kuntatasolla helpottaa paperittomien tilannetta ja vähentää paineita palveluiden järjestämiselle. Paperittomien palveluilla tarkoitamme opinnäytetyössämme niitä matalan kynnyksen palveluja, joissa ihmisen ei tarvitse todistaa henkilöllisyyttään. Matalan kynnyksen palveluilla taas tarkoitamme asunnottomille ja paperittomille saatavilla olevia palveluja.

Yhteistyökumppanimme Sininauhasäätiö on koonnut Helsingin kaupungissa tarjottavat matalan kynnyksen palvelut asunnottomille ”Opas kadunkansalle - Palvelut asunnottomille Helsingissä” -nimiseen palveluoppaaseen, joka julkaistiin vuonna 2017. Samaan aikaan on herännyt ajatus laajentaa palveluoppaan kattavuutta myös Espoon ja Vantaan alueelle, sillä paperittomat liikkuvat yli kuntarajojen. Jo viime vuonna heräsi tarve oppaan tietojen päivittämiseen, mikä tehtiinkin Helsingin osalta. Opinnäytetyötä aloittaessamme kehitimme ideaa niin, että Espoon ja Vantaan palvelujen tiedot olisivat samojen kansien välissä kuin Helsingin palvelut, eivätkä erillisinä, joka oli alkuperäinen ajatus. Opinnäytetyön edetessä otimme mukaan myös Kauniaisten kunnan, koska tällöin koko pääkaupunkiseudun matalan kynnyksen palvelut asunnottomille olisi selvitetty.

Palveluopas sisältää tiedot matalan kynnyksen palveluista asunnottomille yhteen koottuna ja tieto näistä palveluista välittyy oppaan kautta helposti käyttäjille. Myös Tainion (2009, 61) tutkimus osoittaa, että pääkaupunkiseudulla on tarve oppaalle, jossa on tietoa asunnottomille suunnatuista palveluista. Palveluopas on tietopaketti, josta asunnoton näkee helposti hänelle suunnatut palvelut kuten peseytymismahdollisuudet, majoitus, ruuanjakelu, aamupala ja muita tarvittavia palveluja. Palveluoppaan suosio ja hyvä palaute käyttäjiltä sekä palveluntarjoajilta kertoo oppaan tarpeellisuudesta. Opinnäytetyömme, eli asunnottomille paperittomille suunnattujen matalan kynnyksen palvelujen kartoitus yhteistyössä Sininauhasäätiön kanssa onkin vastaus tarpeeseen koko pääkaupunkiseudun alueella.

Tainion (2009, 61) tutkimuksessa erään asunnottoman haastattelusta käy hyvin ilmi, että kaikki asunnottomat kaipaavat tietoa myös heille suunnatuista palveluista.

Einari: ”Ku sä lähet tonne, ni sä et pääse mihinkään, jos sulla ei oo rahaa. Sä et voi tehdä mitään. Sit jos sä et ees tiedä mihin sä oot menossa tai mistä haet jotain. Kaikki tiedot, mitä mä oon saanu, on kaverien kautta ja näist paikoista. Kuitenkin aina jälkeinpäin. Viimeistään siinä vaiheessa, kun saat hädön jostain kämpästä, sulle pitäis lyödä semmonen puhelinluettelon kokoinen opus mukaan, jossa on kaikki tiedot, mitä tarviit, kun saat hädön. Mistä saa ruokaa, mistä rahaa, mistä vaatteita, missä voit käydä pesulla.” Rh 7

Palveluopas, viralliselta nimeltään ”Opas kadunkansalle - Palvelut asunnottomille Helsingissä” on hyödyttänyt kaikkia asunnottomia, ei ainoastaan paperittomia. Sen vuoksi tässä opinnäytetyössä käytämme käsitteitä asunnottomuus ja paperittomuus rinnakkain. Työmme pitää sisällään jalkautumista palveluja tarjoaviin tahoihin kartoittamaan palvelujen laajuutta ja selvittämään lupaa julkaista tiedot palveluoppaassa. Lisäksi käytimme sähköpostia palvelujen kartoittamiseen. Vaikka olimmekin pääasiallisesti jakaneet alueet ryhmämme kesken, olimme toistemme tukena selvittämässä yhteisesti joitakin palveluja.

2 ASUNNOTTOMUUS SUOMESSA

Asunto on asia, jota suurin osa meistä suomalaisista pitää itsestäänselvyytenä. Monet tuskin tulevat edes ajatelleeksi, kuinka hyvin asiat todella ovat, kun on katto pään päällä ja lämmin oman kodin suoja. Arkiset asiat tulee hoidettua, kun perusasiat ovat kunnossa. Näistä perusasioista yksi on oma asunto. (Asunto ensin 2018.) Suomessa asiat näyttäisivät olevan päälle päin katsottuna hyvin, mutta myös meidän maassamme näkyy yhteiskunnan kurja puoli: asunnottomuus.

Asunnottomuutena käsitetään nykyään tilaa, jolloin ihmisellä tai joukolla ihmisiä ei ole yksityistä, suojaavaa ja turvallista tilaa. Asunnottomuus jaetaan neljään erillaiseen alaluokkaan: 1) ulkona, ensisuojuissa tai porrashuoneissa yöpyvät asunnottomat, 2) asuntoloissa ja majoitusliikkeissä asuvat, 3) huoltokoti tyyppisissä asumispalveluyksiköissä, kuntouttavissa yksiköissä, sairaaloissa tai muissa laitoksissa asuvat ja 4) väliaikaisesti sukulaisten tai tuttavien luona asuvat. Nämä ovat myös asunnottomuuden kriteerit, jotka on annettu ohjeistuksena kunnille. (Asunto ensin 2019.) Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ARA:n (2018) selvityksen mukaan asunnottomia ovat myös paperittomat maahanmuuttajat. Tämä tarkoittaa henkilöitä, joilla ei ole laillista oleskeluoikeutta Suomessa. Suomessa arvioitu olevan 4000 paperitonta vuoden 2017 lopussa.

Käsitteen asunnottoman rinnalla käytetään usein synonyyminä sanaa koditon. Ihminen voi olla asunnon olematta koditon. Hänellä voi olla tila, jossa asua kuten sukulaisten luona tai laitoksessa, jolloin hän ei ole koditon. "Koti" on asia, johon ihmisellä muodostuu emotionaalinen suhde ja on siten enemmän kuin markkinoilla myytävä hyödyke (Saari 2015). Naiset kokevat asunnottomuuden erilaisena kuin miehet: naiset kokevat enemmän asunnottomuuden kodittomuuden tunteena ja oman paikan puuttumisena. Lisäksi asunnottomat naiset altistuvat herkästi hyväksikäytölle, heihin kohdistuu väkivaltaa ja he joutuvat seksuaalisen hyväksikäytön uhreiksi – usein myös asuntoa vastaan. Naiset voivat myös pysyä väkivaltaisessa parisuhteessa vain välttääkseen asunnottomuuden. Tämän vuoksi asunnottomat naiset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa ja heidän tuen tarpeensa ovat hyvin moninaisia. (Bretherton 2017, 3, 5.)

2.1 Asunnottomuus 1900-luvulla

Asunnottomuus sosiaalipoliittisena ongelmana sai alkunsa Suomessa toisen maailmansodan jälkeen. Sitä ennen asunnottomuus nähtiin järjestysoikeudellisenä ongelmana. Kun Karjalasta evakuoitiin väkeä, samaan aikaan sotilaat palasivat rintamalta ja kaikki etsivät asuntoja. Ennen vuotta 1932 maaseudulla asuneet tilattomat muuttivat kaupunkeihin. Sodan jälkeisen tarvikepulan vuoksi kerrostalorakentamista ei ollut ja se oli omiaan kasvattamaan asuntopulaa kaupungeissa. 1950-luvulla väestön muuttoliike kaupunkeihin alkoi taas työnhaun puitteissa. (Lehtonen & Salonen 2008, 15.)

Kerrostalorakentaminen kasvoi huippuunsa 1960-luvulla ja asuntosäästämisen yleistyessä muuttui asumismuoto vuokra-asumisesta omistusasumiseen. Vuokra-asuntojen rakentaminen laajemmassa mittakaavassa alkoi 1960-luvun lopulla ja 1970-luvun alussa, jolloin rakennettiin myös monia edelleen olemassa olevia lähiöitä. (Lehtonen & Salonen 2008, 14–15.)

1900-luvulta tähän päivään asunnottomuuden kaari on muuttunut. Tuolloin asunnottomia pidettiin loisina. 1930-luvulla asunnottomat asuivat kämpissä, joissa usein oli neljä asukasta yhdessä huoneessa, mutta pahimmillaan saattoi olla jopa kahdeksan asukkaan huoneita. Siirtotyömaan parakit ja tarpeettomat pommisuojat olivat asunnottomien majapaikkana 1950-luvulla. 1970-luvulla asunnottomat majailivat asuntoloissa ja metsissä. (Lehtonen & Salonen 2008, 14–15.)

Selkeämpää muutosta asunnottomuuden syissä alkoi näkyä 1980-luvulla. Ennen 1980-lukua asunnottomuutta kuvasi huonotapaisuus (alkoholismi, rikollisuus) ja sen jälkeen asunnottomuus selittyi huono-osaisuudella. (Lehtonen & Salonen 2008, 14–16.) Asuntopolitiikan tärkeimpänä tehtävänä oli tuolloin asuntotuotanto perheille. Yksin asuvien asunto-ongelman ratkaisemiseksi käännyttiin järjestöjen, kuten Pelastusarmeijan puoleen. (Karjalainen 2010, 141.)

2.2 Asunnottomuuden syitä

Asunnottomuuden syyt ovat vuosien varrella muuttuneet. Vuoden 1966–1967 ankara talvi toi asunnottomuuden julkisuuteen asunnottomien miesten kuolemien myötä. Sitä ennen ei juuri asunnottomuudesta puhuttu. (Karjalainen 2010, 141.) Kun aikaisemmin asunnottomuuden syinä nähtiin huonot tavat, joina alkoholismia ja rikollisuutta tuolloin kuvattiin, nyt on sen taustalla monia erilaisia tekijöitä. Jo 1980-luvulla asunnottomuus jaettiin neljän eri ryhmän ongelmaksi: 1) ulkona asuvat, 2) asuntoloissa tai tuttavien ja sukulaisten luona asuvat, 3) vanhempien kanssa asuvat, jotka eivät välttämättä tulleet itse toimeen ja 4) laitoksissa asuvat. Ensimmäiset kaksi näistä ryhmistä ovat saman kokoisia ja ulkona asuva ryhmä on näkyvin ja asuntoloissa tai tuttavien/sukulaisten luona asuva ryhmä on näkyvämmän. Tuttavien ja sukulaisten luona asumista kutsutaan yleisesti piiloasunnottomuudeksi, sillä heidän asunnottomuutensa ei aina tule viranomaisten tietoon (Kostiainen & Laakso 2010, 12).

Asunnottomuus alkoi uudestaan lisääntyä 1990-luvulla. Yhtenä syynä oli laman aiheuttama taloudellinen ahdinko köyhyyden tai työttömyyden vuoksi. Myös avioerot ja terveystalouden muutos olivat osasyynä asunnottomuuteen, sillä mielenterveyspalveluissa yleistyi avohoito. Maahanmuutto hankaloitti asuntotilannetta entisestään. Lehtonen ja Salonen (2008, 14–16) kirjoittavatkin, että maahanmuuttajien asunnottomuus on lisääntymässä ja oman riskiryhmän muodostavat myös itsenäistymistä haluavat nuoret.

Hörhä (2015, 16) tarkastelee pro gradu -tutkielmassaan kansainvälisiä tutkimuksia asunnottomuudesta. Hän käsittelee muun muassa Svärdin artikkelia, jossa jaetaan asunnottomuuden syyt kahtia: rakenteelliseen ja yksilölliseen. Rakenteellisessa on syynä yhteiskunnan varojen jakautuminen ja hyvinvointivaltion kriisi. Yksilöllisissä on taas ihmisen omat elämäntavat, terveyden ja taloudellinen tila sekä yksilölliset ominaisuudet selviytyä arjesta. Asunnottomuuden taustalla voi olla esimerkiksi ero, äkillinen kuolemantapaus, työttömäksi jääminen, päihde- ja mielenterveysongelmat, vähävaraisuus, elämänhallinnan vaikeudet tai sosiaalisten resurssien vähäisyys. Lisäksi selvisi, että Helsingissä on kolmenlaisia asun-

nottomia: ne, jotka ovat tulleet Helsinkiin ilman asuntoa ja lyhytaikaisia asunnottomia, jotka ovat joko pitkään asuneet Helsingissä tai ovat helsinkiläisiä sekä pitkäaikaisasunnottomia. Lisäksi kävi ilmi, että asunnottomille suunnattujen palvelujen määrät ovat vähentyneet, eikä kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja ole saatavilla. (Hörhä 2015.)

Tutkimuksissa on saatu selville erilaisia syitä, joista asunnottomuus Helsingissä johtuu. Yleisimmät syyt ovat avio- tai avoero, taloudellinen ahdinko, häiritsevä elämäntapa, jonka taustalla ovat joko päihteiden käyttö tai mielenterveysongelmat. Hörhän (2015, 22, 50) tutkimuksessa asunnottomuuden suurimmaksi syyksi kävi ilmi vuokrasopimuksen päättymisen tai ero, mutta hän tuo esiin useita tutkimuksia, joissa asunnottomuuden yleisimmäksi syyksi mainitaan taloudellinen ahdinko.

Paperittomien asunnottomuuden syynä on, että heillä ei ole virallista perustetta asua Suomessa eli he ovat laittomasti maassa, jolloin on mahdotonta saada laillisesti vuokrasopimusta tai työpaikkaa. Useimmiten paperittomat ovat virallisten järjestelmien ulkopuolella. (Maahanmuuttonet i.a.)

2.3 Asunnottomuus ilmiönä

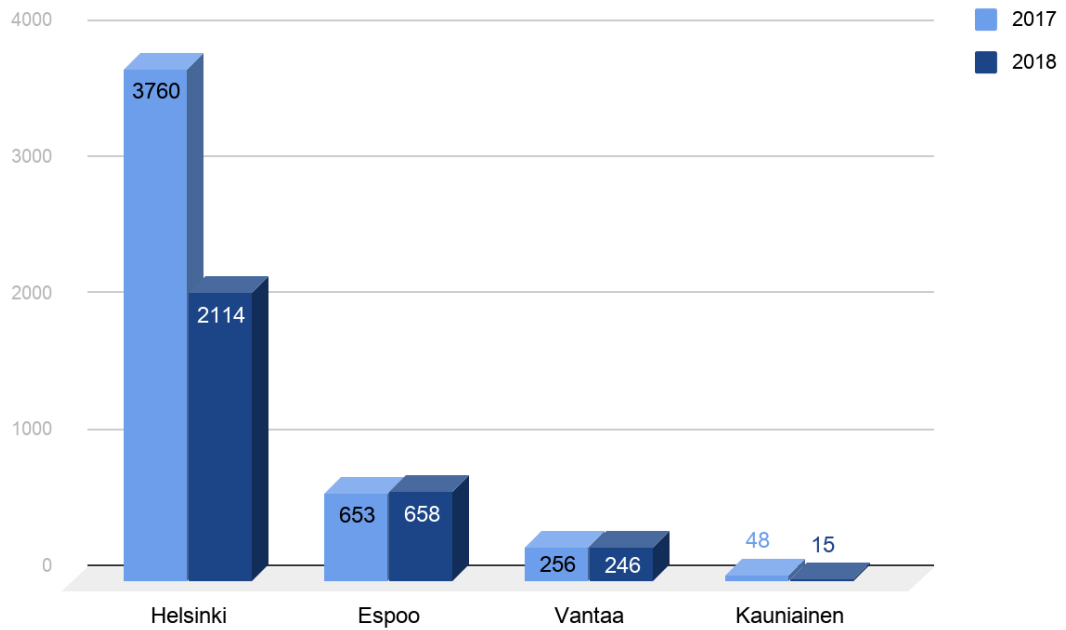
Erkkilän ja Stenius-Ayoaden (2009) tutkimuksesta käy ilmi asunnottomuuden monisyisyys, joka kuvaa myös asunnottomuutta ilmiönä. Tutkimustuloksien mukaan syntyi päätelmä, että asunnottomuuden syynä ei aina ole vuokra-asuntojen pula vaan asunnottomien heikko toimintakyky ja mielenterveysongelmat. He tarvitsevat vahvaa sosiaaliohjauksellista tukea ja joissakin tapauksissa sairaalahoitoa, ennen kuin kykenevät hallitsemaan oman arjen pyörittämisen.

Asunnottomuus on Euroopassa keskeisimpiä yhteiskunnallisia ongelmia. Asunnottomuuden ehkäisy edellyttää käsitystä asunnottomuuden syistä sekä asunnottomuuden täsmällistä määrittelyä. FEANTSA eli Euroopan asunnottomuustoimijoiden kattojärjestö on kehittänyt asunnottomuuden muotojen ETHOS -luokit-

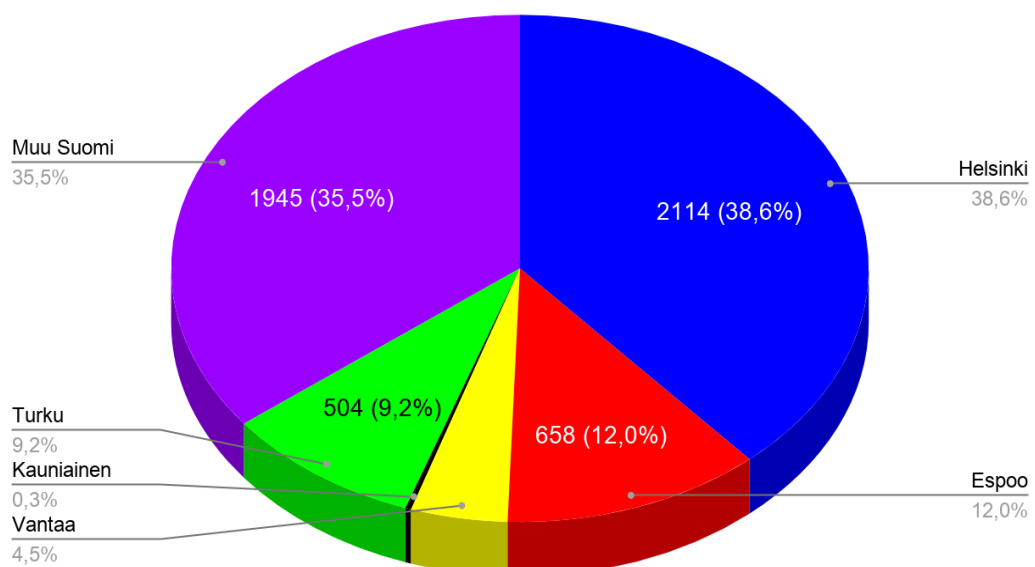
telun, jossa koti jaetaan tilalliseen, sosiaaliseen ja lailliseen osa-alueeseen. Tilallinen osa-alue kuvaa asuntoa, johon ihmisellä on yksinoikeus. Sosiaalinen osa-alue kuvaa mahdollisuutta yksityisyyteen sekä sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen. Kolmas eli laillinen osa-alue kuvaa asumisoikeuden laillisia perusteita. Näistä osa-alueista rakentuu neljä asunnottomuuden perusmuotoa: katuasunnottomuus, asunnottomuus, asunnottomuusuhan alaisuus ja puutteelliset asumisolosuhteet. (FEANTSA 2005.) Juho Saaren (2015) mukaan kaikkein huono-osaisimpia kaikista asunnottomista ovat pitkäaikaisasunnottomat, joiden asunnottomuus on pitkittynyt sosiaalisten tai terveydellisten syiden vuoksi yli vuoden mittaiseksi tai heidän elämässään on esiintynyt asunnottomuutta toistuvasti viimeisen kolmen vuoden aikana.

2.4 Asunnottomuuden tilasto

Suomi on Euroopan maista ainoa, jossa asunnottomuus on laskenut viime vuosina. Suomessa asunnottomuus keskittyy pääasiassa isoihin kaupunkeihin ja kasvukeskuksiin. Asunnottomuus on edelleen laskusuuntainen: vuonna 2017 Suomessa oli 7112 asunnottomaa ja 2018 heitä oli enää 5482. Vuonna 2017 nuorten asunnottomuus lisääntyi, mutta viime vuonna se oli taas laskusuuntainen. Myös kuvioista 1 näkyy, että vuonna 2018 asunnottomuus oli laskenut kaikissa pääkaupunkiseudun kunnissa paitsi Espoossa, jossa se oli kasvanut viidellä henkilöllä. (Ara 2018, 2019.)

KUVIO 1. Asunnottomia pääkaupunkiseudulla vuosina 2017 ja 2018 (Ara 2018, 2019)

KUVIO 2. Asunnottomien määrä vuonna 2018 koko Suomessa (Ara 2019)

Kuviosta 2 näkyy vuoden 2018 asunnottomien määrän sekä lukuina että prosentuaalisesti koko Suomessa. Kuviossa näkyvät Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Turun asunnottomuusluvut erikseen ja muu Suomi yhtenäisenä. Turku valikoitui kuvioon mukaan, sillä siellä on asukaslukuun suhteutettuna toiseksi eniten asunnottomia. Vuonna 2018 koko Suomessa eniten asunnottomia oli Helsingissä, jossa oli 2114 asunnotonta, eli 38,6 % koko maan asunnottomista. Espoossa oli 658 asunnotonta (12,0 % koko maan asunnottomista), Vantaalla 246 asunnotonta (4,5 % koko maan asunnottomista), Kauniaisissa 15 asunnotonta (0,3 % koko maan asunnottomista), sekä Turussa 504 asunnotonta (9,2 % koko maan asunnottomista). Muualla Suomessa on yhteensä 1945 asunnotonta, joka on 35,5% koko maan asunnottomista. (Ara 2019.)

TAULUKKO 1. Asunnottomuuden jakautuminen pääkaupunkiseudun ja muun Suomen kesken ryhmittäin (Ara 2019)

	Pääkaupunkiseutu	Muu Suomi
Asunnottomia	3033	2449
Yksineläviä	2599	2283
Pitkäaikaisasunnottomia	673	489
Naisia	829	415
Nuoria	469	532
<i>Maahanmuuttajia</i>	932	227
Perheitä	118	41
Maahanmuuttajaperheitä	55	7

Taulukosta 1 näkyy asunnottomien ryhmien jakautuminen vuonna 2018 pääkaupunkiseudun ja muun Suomen kesken. Ainoastaan nuoria asunnottomia oli muualla Suomessa enemmän kuin pääkaupunkiseudulla, luvut vastaavasti 532 ja 469. Erityisesti asunnottomat maahanmuuttajat ovat keskittyneet pääkau-

punkiseudulle. Näihin tilastoihin ei kuitenkaan ole laskettu paperittomia, sillä paperittomien määrää ei pystytä luotettavasti laskemaan. Luvut ovat kuntien arviot ja ainoastaan suuntaa antavat, sillä jokaisella kunnalla on omat arviointikriteerinsä asunnottomuudelle (Alppivuori 2018, 17).

2.5 Syyt asunnottomuuden vähenemiselle

Yhtenä asunnottomuuden vähenemisen syynä on maailmallakin mainetta kasvattanut ja Suomessa alkunsa saanut asunto ensin -periaate. Asunto ensin on asunnottomuustyön toimintamalli, jonka mukaan asunnon hankkiminen sitä tarvitsevalle on ensisijainen tavoite, ei jotain, mitä pitää ansaita. Asunto ensin -periaatteen mukaan jokaisella ihmisellä on taustastaan riippumatta oikeus omaan kotiin. Asunnottomuuden vähentäminen on ollut Suomen hallitusohjelmissa melkein yhtäjaksoisesti 1980-luvun puolivälistä lähtien, mikä on myös vaikuttanut asunnottomuuden vähenemiseen. (Asunto ensin 2018.) Suomessa tähdätään vahvasti asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn ja tähän on kehitetty Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma. Toimenpideohjelmassa painotetaan asunnottomuuden riskin varhaista tunnistamista ja nopeaa puuttumista tilanteessa, jossa henkilö on jäämässä tai juuri jäänyt asunnottomaksi. (Y-säätiö 2019.)

Sininauhasäätiössä on huomattu, että vaikka tilastoissa asunnottomuus näyttää vähenevän, Sininauhasäätiön kynnyksettömissä palveluissa asiakasmäärä on päinvastoin kasvanut ja asiakkaiden haasteet ovat monimutkaistuneet. Asunnottomille tarkoitetut palvelut näyttävät olevan pirstaloituneempia ja palveluohjauksen tarve kynnyksettömissä palveluissa on huolestuttavaa. (Sininauhasäätiö 2019.)

3 PAPERITTOMUUS

Helsingin kaupunki määrittelee paperittomaksi henkilön, joka on saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen, ilman oleskelulupaa oleskeleva, muualta kuin EU- tai Eta-valtiosta tai Sveitsistä kotoisin oleva henkilö. Paperittomiksi luokitellaan myös sairausvakuudettomat opiskelijat ja EU-kansalaiset, sekä ihmiset, joilla ei ole virallista henkilöllisyystodistusta (Helsingin kaupunki 2019).

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan paperiton on henkilö, joka on tullut muualta kuin EU- tai Eta-valtiosta tai Sveitsistä, jonka oleskelulupa tai sairausvakuutus on umpeutunut, jolloin hänen oleskelunsa maassa on laitonta. Paperittomien kanssa rinnasteisessa asemassa ovat EU-kansalaiset, jotka eivät kuulu omassa maassaan sosiaaliturvan piiriin: ulkomainen opiskelija tai muu henkilö, joka on saapunut viisumilla, mutta jolla ei ole sairausvakuutusta tai sairausvakuutus ei ole tarpeeksi kattava. (THL 2019.)

Maahanmuuttoviraston (2019a) mukaan kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneesta tulee paperiton 30 päivää päätöksen saamisen jälkeen. Jokainen kielteisen päätöksen saanut turvapaikanhakija voi lain puitteissa poistua maasta 30 päivän sisällä päätöksen saamisesta ja hakea tukea vapaaehtoiseen maasta poistumiseen. Paperittomia koskevaa lainsäädäntöä ei ole Suomessa olemassa ja jokainen taho määrittelee sen omalla tavallaan. (Pakolaisneuvonta 2019; Gadd 2015, 134.)

3.1 Paperittomuus Euroopassa

Tässä kuvaamme paperittomuuden taustoja ja tämänhetkistä tilannetta Euroopassa. EU:n vapaa liikkuvuus vaikuttaa myös Suomessa oleskelevien paperittomien ja heihin rinnastettavien ihmisten tilanteeseen, sillä paperittomat liikkuvat valtioiden ja kuntarajojen yli koko Euroopan alueella.

Toimeentuloedellytykset Euroopan unionin alueella ovat hyvin erilaiset. Bulgariassa toimeentulo on vain 30 % ja Romaniassa 40 % keskimääräisestä eurooppalaisesta toimeentulosta. Bulgarian ja Romanian romanialaisista 90 % elää köyhyydessä ja 25 % väestöstä ovat paperittomia omassa maassaan. Tämä tarkoittaa sitä, että he eivät ole sosiaali- ja terveystalvelujen piirissä. Nämä ihmiset eivät ole koskaan päässeet nauttimaan oman kotimaansa, EU:n jäsenvaltion kunnallisista palveluista, käyneet koulussa tai lääkärissä (Hansson & Mitchell 2018, 17).

Työttömyys ja turvattomuus ja toisaalta EU:n myötä tullut oikeus vapaan liikkumiseen on antanut mahdollisuuden valita huonoista vaihtoehdoista parhaimman – elämän marginaalissa, toisessa Euroopan valtiossa. Paperittomuudessa, niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa, on kyse inhimillisestä tragediasta, jolloin paperittomat ovat alttiita hyväksikäytölle asunto- ja työmarkkinoilla. Sen vuoksi myös sosiaaliset ongelmat kuten köyhyys, kodittomuus ja prostituutio lisääntyvät. (Gadd 2015, 137.) On arvioitu, että Romanian romanit ovat suuressa osassa ihmiskaupassa, sekä uhreina, että rikoksen tekijöinä (Suomen Suurlähetystö 2014, 10).

Euroopan väestö on ollut viime vuosina yhä enemmän vapaata liikkuvuutta vastaan. Yleinen mielipide on, että kantaväestön ja laillisesti maassa oleskelevien hyvinvointi on turvattava, ennen kuin voidaan auttaa muita. Sosiaalityöntekijöillä on usein huomattu olevan lokeroiva ja syrjivä ajattelutapa, mikä on omiaan hankaloittamaan paperittomien avun saantia viranomaisilta. (Reichenbach 2018, 45, 47.)

3.2 Paperittomuus Suomessa

Suomi on jakautunut kuntiin, joissa on itsehallinto. Perustuslain mukaan kunnilla on määritellyt tehtävät ja velvoitteet suhteessa kuntalaisiin. Näitä ovat muun muassa verotusoikeus, sosiaali- ja terveystalvelujen sekä opetustalvelujen tuotta-

minen. Kuntalainen on aktiivinen kunnan toimija, joka asuu kunnan alueella, täyttää kansalaisvelvollisuutensa ja nauttii kunnan tarjoamista palveluista. (Kuntaliitto 2019.)

Ministeriötyöryhmä antoi kunnille vuonna 2016 ohjeistuksen, joka turvasi paperittomille oikeuden välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnat tarjoavat avun, jonka valtio korvaa täysimääräisesti. Henkilö ohjataan kunnan asumispalveluihin ja hätämajoituksessa selvitetään hänen oleskeluoikeutensa Maahanmuuttoviraston tilannekeskuksesta. Käytännöt paperittomien suhteen vaihtelevat kaupungista ja kunnasta riippuen. Suurimmassa osassa kuntia, joissa on paperittomia, on varauduttu auttamaan heitä vähintään palveluohjauksella. Toisissa kunnissa tarjotaan majoitusta, toisissa myönnetään jopa toimeentulotukea. Yhteistyö seurakuntien ja kolmannen sektorin kanssa laajenee. (Gadd 2015, 135–137.)

Paperittomia arvellaan olevan Suomessa 2000–4000, tai jopa enemmän. Tällä hetkellä paperittomat eivät enää ole pääkaupunkiseudun ja muutaman suuren kaupungin haasteena, vaan heitä on yhä enemmän myös muissa Etelä-Suomen kunnissa. Vuoden 2015 turvapaikanhakijoista todennäköisesti suurin osa on saanut kielteisen päätöksen, mutta osa heistä jää Suomeen asumaan paperittomana, eli paperittomien määrä on kasvanut vuoden 2017 jälkeen. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet ovat kuntien vastuulla. Yksi haastava ryhmä ovat irakilaiset turvapaikanhakijat, sillä heidän palauttaminen omaan kotimaahansa on liki mahdotonta, koska Irakilla ja Suomella ei ole palautussopimusta. (Gadd 2015, 133–137.)

Maahanmuuttovirasto on alkuvuodesta 2019 ilmoittanut lopettavansa useita vastaanottokeskuksia, jolloin vähenee yhteensä 630 majoituspaikkaa. Vastaanottokeskusten sulkemisen syyksi kerrotaan, että vastaanottopalvelujen käyttöaste pyritään pitämään 90 prosentissa. Maahanmuuttoviraston tiedotteen mukaan nykyinen tarjonta ei enää vastaa tarvetta. Helsingissä lopetetaan 100 paikan Suomen Punaisen Ristin Metsäläntien toimipiste ja Helsingin Kaupungin 200 paikan Kaarlenkadun toimipiste. Vastaanottokeskusten joukossa on myös perheiden vastaanottokeskuksia. (Maahanmuuttovirasto 2019b.)

Kunnissa, joissa paperittomille on tarjolla vain vähän palveluja, paperittomat ovat hyvin eriarvoisessa asemassa verrattuna paperittomiin toisessa, kattavia palveluja tarjoavissa kunnissa. Sen vuoksi hyviä palveluja tarjoava kunta vetää puoleensa palvelun käyttäjiä, josta hyvänä esimerkkinä on Helsinki. Saadessaan tietoa muista kunnista, joissa paperittomille on tarjolla palveluja, saattaa paperiton todennäköisesti hakeutua sinne. (Gadd 2015, 138.) Tämä on hyvä peruste sille, että palveluja kartoitetaan ja tieto täytyy välittää kaksisuuntaisesti palveluntarjoajille ja palvelun käyttäjille.

3.3 Paperittomat perheet

Suomessa elää kokonaisia paperittomia perheitä. Paperiton henkilö on erittäin haavoittuvassa yhteiskunnallisessa asemassa, mutta paperiton lapsi on haavoittuvin. Paperittoman perheen vanhemmat eivät ole sosiaali- ja terveyspalvelujen piirissä ja sen vuoksi myös lapsen hätä jää näkemättä. Usein on yksittäisten sosiaaliviranomaisten harkinnan alla se, pääseekö perhe sosiaalipalvelun ja lastensuojelun piiriin (Pakolaisneuvonta 2019).

Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen, myös paperittomien perheiden lapsilla. YK:n yleissopimus lasten oikeuksista säätelee jokaiselle lapselle mahdollisuuden koulutukseen, jonka mukaisesti kunnat ovat vuodesta 2013 lähtien velvollisia järjestämään myös paperittomalle oppivelvollisuusikäiselle lapselle perusopetusta (Opetushallitus i.a.).

Suomen kulttuurierot, epävarma tulevaisuus ja perheen tukiverkoston puuttuminen kuormittavat turvapaikanhakijoiden perheitä. Roolit perheessä saattavat muuttua täysin, esimerkiksi suomen kielen nopeasti omaksuvat lapset saattavat kiristää vanhempiaan lakipykälillä saadakseen haluamansa. Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan parisuhdeväkivaltaa oli havaittu ja siihen oli puututtu lähes kaikissa vastaanottokeskuksissa. Vastaanottokeskusten henkilökunta oli huomannut laiminlyöntiä tai tietämättömyyttä lasten perustarpeista esimerkiksi päivärytmistä, hygienian, ravitsemuksen ja kasvatuksen osalta. Moni vanhempi

ei osaa suhtautua ja käsitellä lasten traumaperäistä oireilua. Erityisesti vanhemmuuden haasteena on kuritusväkivalta. (Maahanmuuttovirasto 2018, 39–45.)

Vuonna 2015 alkanut laajamittainen maahantulo näkyy Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän viimeisimmässä tilannekatsauksessa. Erityisesti siinä on halettu nostaa julkiseen keskusteluun lapsiin kohdistuva ihmiskauppa. Auttamisjärjestelmään on vuonna 2018 otettu 361 henkilöä ja näiden henkilöiden alaikäisiä lapsia, joita oli yhteensä 94. (Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2018, 6, 11.)

HEUNI:n (European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations) selvityksen tilastoista selviää, että Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään otetut lapset ovat lähtöisin Afganistanista, Somaliasta, Suomesta, Irakista ja Nigeriasta (alle 5). Myös Ruotsissa tehty vastaava selvitys paljastaa, että 51 % ihmiskaupan lapsiuhreista olivat turvapaikanhakijoita. Virallisten tilastojen ulkopuolella saattaa olla muitakin ihmiskaupan ja hyväksikäytön uhreja, jotka eivät koskaan hakeudu auttamisjärjestelmään viranomaisiin liittyvän epäluottamuksen vuoksi. (Kervinen & Ollus 2019, 25, 37, 42–43.)

3.4 Työntekijöiden kokemat ammattieettiset haasteet

“Sosiaalialan työn tavoitteena on ihmisten auttaminen sekä puutteen ja kärsimyksen vähentäminen”. Talentian (2017) julkaisemissa sosiaalialan ammattihenkilöstön eettisissä ohjeissa puhutaan ihmisarvosta, ihmisoikeuksista ja sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta ammattieettisinä lähtökohtina. Samalla nostetaan esiin työntekijän kohtaamia hankalia tilanteita, joissa näistä arvoista on pidettävä kiinni. Ammattietiikan selitetään olevat lakia laajempi käsite ja se ohjaa ammattilaisen ratkaisuja ja valintoja. Ammattietiikka on myös yhteisöllistä, sillä pohdintaa ja keskustelua on käytävä yhteisön ja organisaation tasolla. (Talentia 2017, 7–8.)

Diakonian eettiset ohjeet muun muassa kannustavat työntekijää puolustamaan huono-osaisten ihmisten oikeuksia ja muuttamaan epäoikeudenmukaisia yhteis-

kunnan rakenteita. Diakoniatyöntekijän on tunnistettava oma haavoittuvuus, keskeneräisyys ja riippuvuus itsessään ja muista, sekä ymmärtää niiden vaikutus omaan päätöksentekoon. (Diakoniatyöntekijöiden Liitto 2016.)

Paperittomuus ilmiönä on sosiaalialan työntekijöille vaikea asia käsiteltäväksi. Diakonia-ammattikorkeakoulun kevään 2017 opinnäytetyössä Milla Elo on syventynyt tutkimaan ammattietiikkaa paperittomien kohtaamisessa. Tutkimuksessaan hän on haastatellut eri puolilta Suomea olevia julkisen puolen sosiaalialan ammattilaisia. Työntekijöiden viesti oli varsin yhteneväinen: toisistaan poikkeavat viranomaislinjaukset vaikeuttavat ennestäänkin hankalaa päätöksentekoa. Esimerkiksi maahanmuuttoviranomaisten linjaus ja sosiaalialan ammattieettinen logiikka poikkeavat toisistaan suuresti. Missä toisen tehtävä on karkottaa paperittomat maasta, toisen on tuettava heitä arjessaan. Ammattieettisten ohjeiden soveltaminen näyttäytyy hänen mukaan varsin mahdottomana tehtävänä ja aiheuttavat työntekijöille ammatillista painetta ja riittämättömyyden tunnetta. Moni haastateltava on toivonut yhtenäistä linjausta siitä, mitä tukea ja palveluita paperittomille voidaan tarjota. (Elo 2017, 5, 47, 50–51.)

Haastateltavien vastauksista voi tulkita myös toiveen siitä, että kunnallisten palvelujen puutteessa avuntarvitsijan voisi ohjata kolmannen sektorin palveluihin. Työntekijät kokivat raskaana sen, jos eivät voineet auttaa. Kolmannen sektorin ja kirkon palvelujen olemassaolo on paitsi avun tarvitsijalle, myös työntekijöille pelastava oljenkorsi. Taakka on kevyempi, kun on osannut ohjata ihmisen eteenpäin. (Elo 2017, 40.)

4 KOLMAS SEKTORI AVUN JA PALVELUN TARJOAJANA

Yhteiskunnalliset toimijat jaetaan sektoreihin. Ensimmäisen sektorin muodostavat markkinat ja yritykset, julkisen sektorin toimijoita ovat valtio ja kunnat. Kolmannen sektorin muodostavat pääsääntöisesti voittoa tavoittelemattomat järjestöt ja säätiöt. Kolmannen sektorin organisaatioihin kuuluvat muun muassa naapuruus- ja virkistysyhdistykset, urheiluseurat, avustusjärjestöt ja -säätiöt, kirkot, ammatilliset järjestöt ja erilaiset hyvinvointiorganisaatiot. (Jyväskylän yliopisto i.a.)

1990-luvulta lähtien kolmanteen sektoriin liittyvä keskustelu on käyty taloudellisesta näkökulmasta. Toisten mielestä kolmas sektori on tärkeä, sillä se paikkaa julkisen sektorin puuttuvia palveluita. Toiset vähättelevät kolmannen sektorin merkitystä ja vertaavat sitä parasitiiniin, joka elää yhteiskunnallisten tukien varassa. Yleisesti ottaen kolmas sektori on riippumaton valtiosta ja reagoi herkemmin yhteiskunnallisiin muutoksiin tarjoten ihmisille heidän tarvitsemiaan palveluita. (Helander & Laaksonen 1999.)

4.1 Matalan kynnyksen palvelut

Matalan kynnyksen palveluille on olemassa lainsäädännöllinen perusta, muun muassa YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, Suomen perustuslaki ja sosiaalihuoltolaki turvaavat yhdenvertaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille. Matalan kynnyksen palvelut pyrkivät saamaan palvelujen ulkopuolelle jääneet ja kaikkein huonoimmin tavoitettavissa olevat ihmiset palvelujen piiriin lisäten samalla sosiaalista osallisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Nämä palvelut toimivat yhden luukun -periaatteella, ovat maksuttomia ja auttavat ihmistä kokonaisvaltaisesti. Suomessa järjestöt ovat aina olleet suuressa roolissa matalan kynnyksen palvelujen järjestämisessä ja Raha-automaattiyhdistys on ollut näiden palvelujen suurin rahoittaja. (Leemann & Hämäläinen 2015, 2–5.)

Matalan kynnyksen palvelussa kriteerejä osallistumiselle on vähennetty eli kynnystä on madallettu niin, että ihmisen on helpompi sinne hakeutua. Näillä palveluilla on tarkoitus lisätä etenkin huono-osaisten ihmisten sosiaalista osallisuutta ja hyvinvointia. Tavoitteena siis on, että kynnyksestä tehdään mahdollisimman matala. Matala kynnyks määäräytyy myös palveluihin hakeutuvien asiakkaiden kokemuksilla ja palveluun hakeutumisen aktiivisuudella. Palvelun kynnystä ei määrittele ainoastaan palveluntarjoaja, vaan myös itse asiakaskunta. (Leemann & Hämäläinen 2015, 1, 3–4.)

4.2 Kirkko palvelun tarjoajana

Evangelisluterilainen kirkko on julkisoikeudellinen yhteisö, joka tarkoittaa, että sen tarkoitus ja toiminta on säädetty laissa. Suomen uskontokunnista ainoastaan luterilaisella ja ortodoksisella kirkolla on veronkanto-oikeus. Kirkko ylläpitää myös väestörekisteriä ja suorittaa kulttuurihistoriallisia tehtäviä. (Meriläinen 2015, 2.)

Evangelisluterilainen uskonto on suurin uskontokunta Suomessa ja suomalaisessa yhteiskunnassa se onkin tärkeässä roolissa. Seurakunnat järjestävät messujen lisäksi muutakin toimintaa. Kaikki ovat tervetulleita toimintaan mukaan uskontokuntaan katsomatta. Kouluissa on uskonnon opetusta, jolloin lapset oppivat jo varhain käsityksen lähimmäisenrakkaudesta ja vieraanvaraisuudesta, jotka ovat kristinuskon perusta. Yhtenä kirkon perustehtävänä on diakonia, jonka tarkoitus on auttaa niitä, jotka ovat kaikkein heikommassa asemassa, ja joita kukaan muu ei auta (Kirkkohallitus i.a.a.).

Seurakuntien toiminta, esimerkiksi sosiaalinen eli diakoninen auttamistyö muistuttaa kolmannen sektorin toimintaa. Kirkossa toimii monia järjestöjä sekä säätiöitä ja palvelutuotannon näkökulmasta kirkko sijoittuu julkisen ja kolmannen sektorin väliin. Kirkko voi itsenäisesti määrittellä, mihin toimintoihin se resursseja käyttää ja näin ollen voi herkemmin reagoida yhteiskunnallisiin muutoksiin. (Meriläinen 2015, 8–9.)

4.3 Kirkkoturva

Kirkkoturva on kirkon apu paperittomille ja se on osa diakoniaa. Talvikki Ahonen (2018) on tutkinut kirkkoturvaa instituutiona ja hän toteaa kirkkoturvan syntyneen paikkaamaan tilanteita, jossa paperittomat jäävät hyvinvointipalvelujen ulkopuolelle. Käsitteenä kirkkoturva on vanha ja ollut käytössä jo vuosisatoja. Kirkkoturva määritellään seuraavasti:

Kirkot ja uskonnolliset yhteisöt ovat kautta aikojen tarjonneet myös fyysistä ja henkistä turvaa eri tavoin vainotuille ja hädässä oleville ihmisille. Nykyisin kirkko turvapaikkana -käytännöllä tarkoitetaan tilanteita, joissa yksittäinen henkilö tai perhe kääntyy seurakunnan tai kristillisen yhteisön puoleen hakeakseen turvaa, neuvoa ja tukea kielteisen turvapaikka- tai oleskelulupapäätöksen saatuaan. Kirkkoturva tarkoittaa ihmisen hädän vakavasti ottamista ja hänen auttamistaan sellaisin tavoin kuin se on mahdollista. (Kirkkohallitus i.a.b.)

Kirkkoturva ei ole ainoastaan evankelisluterilaisen seurakunnan toiminnassa, vaan sitä tarjoavat kaikki Suomessa toimivat kristilliset yhteisöt ja sen kehittämistä vastaa Suomen Ekumeeninen Neuvosto. Kirkkoturvaa voidaan pitää kristillishumanitaarisena toimintana ja se täyttää myös diakonian määritelmän. Kirkkoturvapäätöksen tekee yleensä kirkko- tai seurakuntaneuvosto, mutta kiireellisessä tapauksessa päätöksen tekee kirkkoherra. Kirkkoturva -toiminta sellaisenaan sai alkunsa vasta vuonna 2007, kun Suomen Ekumeeninen Neuvosto julkaisi Kirkko turvapaikkana -ohjeistuksen. (Ahonen 2018, 5–6.)

Kirkkoturvan taustalla on käsitys, että henkilö ei ole saanut oikeudenmukaista käsittelyä turvapaikkahakemusprosessissa tai käsittelyssä on ilmennyt puutteita tai virheitä. Näin ollen henkilön tilanteessa on täytyttävä vähintään yksi seuraavista ehdoista: a) hänellä on perusteltu vainon pelko, b) hänen perhe-elämäänsä kohdistuu vakava uhka, c) hänen tähänastinen turvapaikkaprosessinsa ei ole ollut oikeudenmukainen tai d) hänen turvapaikkahakemuskäsittelyynsä liittyvä tutkiminta on ollut puutteellinen. (Matti Peiponen, henkilökohtainen tiedonanto 18.3.2019.)

Kirkkoturva ei tarkoita paperittomien piilottamista virkavallalta, vaan yhteistyötä tehdään viranomaisten kanssa. Kirkkoturvatyön tarkoituksena on olla paperittoman tukena uudelleen käsittelyprosessissa ja auttaa viranomaisten kanssa asiainnissa. Lisäksi paperittomalle henkilölle tarjotaan henkistä tukea. Kirkot eivät mainosta kirkkoturvaa, vaan jokainen tapaus käsitellään yksityiskohtaisesti päätettäessä kirkkoturvan tarjoamisesta. (Kirkkohallitus 2015, 4–7.)

Kirkkoturvaprosessin pitkittyessä pitää turvatun kanssa keskustella myös muista vaihtoehdoista, sillä mikäli ratkaisua ei saada, kirkkoturva lopetetaan. Karkotustilanteessa seurakunta pystyy neuvottelemaan poliisin kanssa karkotuksen ajankohdasta ja henkilö voidaan saattaa tarvittaessa lentokentälle asti. Mikäli turvulle on myönnetty oleskelulupa Suomeen, voi hän kuitenkin tarvita seurakunnan tukea myös jatkossa. Ihminen on pitkään elänyt ahdistavassa tilanteessa ja saattaa tarvita tukea palatakseen normaaliin arkeen. (Kirkkohallitus 2015, 24–25.)

Ahonen (2018, 7) tuo artikkelissaan esille, että kirkkoturvakäytäntö ottaa kantaa myös valtion maahanmuuttopolitiikkaan, tehden tällä tavalla kirkosta myös maahanmuuttopoliittisen toimijan. Kirkkoturvan vaikuttavuus näkyy yhteiskunnallisessa keskustelussa ja lakimuutoksissa. Vuonna 2015 suuren määrän turvapaikanhakijoiden tultua Suomeen ryhdyttiin tekemään lakimuutoksia turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten asemaan liittyviin lakeihin. Suureksi keskustelun aiheeksi nousi paperittomien avustamisen mahdollinen kriminalisoiminen. Kritiikistä johtuen hallitus erotti toisistaan lähimmäisen auttamisen ja viranomaisen toiminnan estämisen, ja esitti, että vain jälkimmäinen teko kriminalisoitaisiin. (Ahonen 2018, 8.)

5 SININAUHASÄÄTIÖ

Opinnäytetyömme yhteistyökumppanin Sininauhasäätiön perustehtävä on tarjota apua ja tukea asumiseen sekä heikempien oikeuksien puolustaminen. Sininauhasäätiö tarjoaa asuntojen lisäksi ryhmätoimintaa, joka vahvistaa toimintakykyä sekä päiväkeskus- ja työtoimintaa. Sininauhasäätiö tarjoaa mahdollisuuden toimia vapaaehtoistyössä ja vertaistukena. Järjestö haluaa olla rinnalla kulkija tulessa yhteiskunnan pudokkaita. Sininauhakonserni tarjoaa kotiin vietävää asumisen tukea ja neuvontaa, kynnyksetöntä päivätoimintaa, vertaistoimintaa sekä erilaisia toimintakykyä ja päivärytmiä tukevia ryhmätoimintoja. Lisäksi Sininauhasäätiö tarjoaa apua ja tukea myös maahanmuuttajille ja paperittomille. (Sininauhasäätiö i.a.a.)

Sininauhasäätiö on Sininauhaliiton vuonna 1957 perustama kristillisellä arvopohjalla toimiva yleishyödyllinen järjestö, ja tämä näkyy erityisesti siinä, miten Sininauhasäätiössä kohdataan eri taustan omaavia asiakkaita: ihmisarvoa kunnioittamalla sekä oikeudenmukaisesti kohtaamalla. Sininauhasäätiö toimi alun perin nimellä Raittiuskotisäätiö, jonka nimi vaihdettiin Sininauhasäätiöksi vuonna 1995. Säätiö on toiminut lahjoitusvaroin. Sininauhakonsernin yhteistyökumppaneihin lukeutuu muita järjestöjä ja yrityksiä sekä kunnat, muut julkisyhteisöt ja seurakunnat. (Sininauha Oy i.a.)

Sininauhakonserniin kuuluu Sininauhasäätiön lisäksi myös asumispalveluja tuottava Sininauha Oy, joka on Sininauhasäätiön omistuksessa. Sininauha Oy tarjoaa sekä asunto ensin -periaatteen mukaisessa asumista, johon ei kuulu päihitteettömyysehtoja, että päihitteettömyyteen tukevaa asumista. Konserni kuuluu Sininauhaliitto Ry:n jäseniin. (Sininauhasäätiö i.a.a.)

Sininauhasäätiöllä tehdään asunnottomuustyön lisäksi myös maahanmuuttajatyötä. Maahanmuuttajatyön tehtävänä on ennaltaehkäistä maahanmuuttajien asunnottomuutta, tukea Suomeen muuttaneita ihmisiä asunnonhaussa, järjestää asumistaitokursseja sekä auttaa maassamme vailla oleskeluoikeutta eläviä ihmisiä.

siä. (Sininauhasäätiö i.a.b.) Maahanmuuttajatyössä on käynnissä erilaisia hankkeita kuten Tuki ja tavoittaminen -hanke ja Asumistaidot kiintiöpakolaisten kotoutumisessa -hanke.

Sininauhasäätiön Tuki ja tavoittaminen -hanke auttaa niitä Suomesta oleskeluluvan saaneita henkilöitä, jotka asuvat vielä vastaanottokeskuksessa. Heitä autetaan asunnonhaussa ja muutossa sekä tuetaan kaikissa asumiseen liittyvissä asioissa. (Sininauhasäätiö i.a.b.) Maahanmuuttajien tuki ja tavoittaminen -hanke käynnistettiin 1.3.2017 Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA:n tuella (Vilkama 2017, 47). Hankkeessa tehdään myös etsivää ja jalkautuvaa työtä vailla oleskeluoikeutta Suomessa olevien tavoittamiseksi. Hankkeen tavoitteena on myös jakaa tietoa kolmannen sektorin matalan kynnyksen palveluista ja tukea palveluihin pääsyssä. (Sininauhasäätiö i.a.b.)

Maahanmuuttajatyön Tuki ja tavoittaminen -hankkeen toinen kohderyhmä on asuntoja etsivien maahanmuuttajien lisäksi paperittomat henkilöt Suomessa. Hankkeen tavoitteena on jakaa tietoa matalan kynnyksen palveluista myös paperittomille ihmisille. (Vilkama 2017, 48.) Asumistaidot kiintiöpakolaisten kotoutumisessa -hanke järjestää taas asumistaitokursseja kiintiöpakolaisille Uudenmaan kunnissa, jotta elämä uudessa kotimaassa saisi hyvän alun. (Sininauhasäätiö i.a.b.)

6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli koota tietoa asunnottomille sekä paperittomille tarkoitetuista matalan kynnyksen palveluista pääkaupunkiseudulla. Tiedot kootaan lopulta ”Opas kadunkansalle” -palveluoppaaseen, jota jaetaan matalan kynnyksen palvelupaikoissa, kaupungin sosiaalipalvelussa ja seurakunnissa. Päivitimme palveluoppaaseen Helsingin paperittomien palvelujen tiedot ja kartoitimme myös Espoon, Vantaan ja Kauniaisten samankaltaisia asunnottomille ja paperittomalle väestölle avoimien palvelujen tietoja.

Yksi Sininauhasäätiön kriteeri palvelujen kartoittamisessa oli, että palveluoppaaseen tulevat ainoastaan ne palvelut, jotka palveluntarjoaja on suostunut julkaisemaan. ”Opas kadunkansalle” -palveluoppaassa on tarpeellinen tieto asunnottomalle ruokailu-, peseytymis- ja yöpymispaikoista sekä muista palveluista, joita he tarvitsevat. Tietoa palveluoppaan olemassaolosta on tarkoitus jakaa Sininauhasäätiön toimesta pääkaupunkiseudun asunnottomien yön järjestäjien verkostoihin, jolloin sitä voidaan jakaa asunnottomien yössä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli myös laajentaa verkostoja ja yhteistyötä Helsingin, Vantaan, Espoon ja Kauniaisten seurakuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Diakoninen apu, haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten ihmisoikeuksien toteutuminen on yksi kirkon päätehtävistä, joten kartoituksen aikana selvitimme myös seurakuntien halua ja mahdollisuuksia olla mukana.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli etsiä ja olla yhteydessä mahdollisimman monen toimijaan pääkaupunkiseudulla, eli julkisen ja kolmannen sektorin palveluihin ja seurakuntiin sekä levittää tietoa Sininauhasäätiön toiminnasta ja ”Opas kadunkansalle” -palveluoppaasta. Tavoitteenamme on myös luoda uusia verkostoja ja kartoituksen päätyttyä uudistettu ”Opas kadunkansalle” -palveluopas on yksi työväline toimijoille ja arjen apuväline asiakkaille.

7 OPAS KADUNKANSALLE

”Opas kadunkansalle” -palveluopas on Sininauhasäätiön kokoama ja se on suunniteltu Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus STEA:n tuella. STEA:n strategisia tavoitteita ovat eriarvoisuuden vähentäminen, yhdenvertaisuuden lisääminen, yhteisöllisyyden ja suvaitsevaisuuden vahvistaminen. Yksilötasolla STEA pyrkii parantamaan ihmisten keskinäistä ymmärrystä, vahvistaa ihmisen voimavaroja huolehtimaan itsestä, muista ihmisistä sekä ympäristöstä. Sininauhasäätiölle on vuodesta 2017 vuoteen 2019 myönnetty STEA:n avustuksia yhteensä 7 132 671 €. (STEA 2019.)

”Opas kadunkansalle” -palveluopas on laadittu yhteistyössä Sininauhasäätiön maahanmuuttajatyön Tuki ja tavoittaminen -hankkeen sekä Pop up-asumisneuvontakioski -hankkeen kanssa. Opas on taskukokoinen, selkokielinen ja visuaalinen tuote, joka on painettu vedenkestävälle paperille. Siihen on kerätty paperittomille ihmisille suunnattuja kolmannen sektorin tarjoamia palveluita, kuten esimerkiksi hätämajoitus, ruuanjakelu, peseytymismahdollisuus, keskusteluapu ja infopalvelu. Sininauhasäätiön ”Opas kadunkansalle” -palveluoppaan uudemmassa versiossa käytetään samaa mallipohjaa kuin vanhemmassa vuoden 2017 palveluoppaassa.

KUVA 1. Opas kadunkansalle -palveluopas (Sininauhasäätiö)

Opas on laadittu helposti ymmärrettäväksi ja on käännetty usealle kielelle: englannin, venäjän, darin, arabian, bulgarian ja somalian kielelle. Palveluoppaan tarkoituksena on tiedon jakamisen lisäksi asunnottoman ja paperittoman väestön ihmisoikeuksien parempi toteutuminen.

	Aamiainen / Breakfast / Завтрак / Закуска / Quraac / Petite déjeuner الفطور / صباحانه		Säilytyslokero / Storage boxes / Камера хранения / Шкафове за съхранение на вещи / Selled, box aad wax ku ridan kartid Armoire نة التخزين / الماری برای نگهداری وسایل
	Kahvia ja teetä / Coffee and tea / Кофе и чай / Кафе и чай / Kafey iyo shaah / Café et thé قهوة و شاي / قهوه و چای		Internet / Интернет / Internet / Internet ترنت / انترنت
	Lämmin ruoka / Warm meal / Тёплая еда / Топла храна / Cunto diiran / Repas chaud طعام ساخن / غذای گرم		Tukea ja neuvontaa / Support and information / Помощь и консультация / Подкрепа и консултация / Saawinimo iyo talitaan / Renseignement et information عم و الاستعلامات / حمایت و ارایه معلومات
	Ruuan lämmitys / Food heating / Разогревание еды / Затопляне на храна / Cunto diirintaan / Micro honda تسخين الطعام / گرم کردن غذا		Lakineuvontaa / Legal advice / Юридическая помощь / Правна консултация / She talitaan / Renseignement de droit علامات قانونية / مشوره حقوقی
	Ruoka-apu / Food aid / Продуктовая помощь / Хранителна помощ / Cunto bilaasha / Donation alimentaire مساعدة غذائية / کمکهای غذایی		Neulojen vaihto / Clean needles / Обновление игл / Чисти игли / Irbad cusub / Seringue neuf جدیده / سوزن های پاک
	Suihku / Shower / Душ / Душ / Shaawir / Douche دش / حمام		Majoitus / Accommodation / Жилье / Насяване / Joogitaan / Residence امة / خوابگاه
	Vaatteiden pesu / Laundry / Стирка одежды / Пералня / Dhar dhaqin / Machine à laver غسيل الملابس / شستشوی لباس		Terveyspalvelut / Health services / Здрав охранение / Здравни услуги / Saafimaad jeegerin / Service medicale خدمات الطیبة / خدمات صحی
	Vaatteiden jako / Donated clothes / Раздача одежды / Дистрибуция на дрехи / Dhar qeybin / Donation des vêtements توزیع الملابس / اهدای لباس		Päihteetön tila / Alcohol-free space / Зона трезвости / Свободная от алкоголя зона / Meel lugu cabi kareynin cabitaan iyo daroc / Espace non alcool ن یمنع به المخدرات / فضای آزاد بدون الکل

KUVA 2. "Opas kadunkansalle" -palveluoppaan sisältöä (Sininauhasäätö)

Kuvallinen ohje on tehty mahdollisimman selkeäksi ja yksinkertaiseksi. Palveluoppaan selkeys ja helppolukuisuus mahdollistaa tiedon välittymisen kieli- tai lukutaidottomalle ihmiselle.

Tilapäinen hätämajoitus, Hermannin diakoniatalo Majoitus 21-07 Lisätiedot ma-pe klo 9:00-12:00 p. 09 2340 2533 Hämeentie 73 (Hermannin)														
Hätämajoitus, Helsingin diakoniasalitos Alppikatu 2 ma-su klo 21-08														
Ikkusia ma, ke, to 8.30-15, ti 8.30-13, pe 8.30-14 Mäkelänkatu 50 B (Vallila) Sininauhasäätio														
Toimintia Spotti ma - to 8:30 - 15:00, pe 8:30 - 10:00 Ruusujankatu 10 (Toolo) Sininauhasäätio														
Vihreä Keidas ma, ke, pe 9-13, ti 10-18 Mäkelänkatu 50 B (Vallila) piharakennus														
Elokolo Kallio Toinen linja 31 ma-su 9-15 Kentula Kontulanikaari 11 A-talo ma-pe 9-13														
Vepa, vertais- ja vapaaehtoistyön keskus ma-pe 8-13 Vaasankatu 5 (Sörnäinen) Vailla vakinaista asuntoa ry														
Yökessu Kalkkers Loka-huhtikuu klo 22-06 Vaasankatu 5 (Sörnäinen) p. 050 443 1068 Vailla vakinaista asuntoa ry														
Leivinjakelu ma-ke, pe 9-15, to 9-13 Castreninkatu 24-26 (Kallio) Pelastusarmeija														
Myllypuuron elintarvikeapu ma, ke ja pe 8-11, ti ja to klo 8.00-9.30 Myllypuontie 1, Liikuntamyllyn pääty Myllypuuron elintarvikeapu ry														
Monikulttuurinen päiväkeskus ti-pe klo 12-16 palveluohjausta suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, daniksi (to), somalaksi ja arabiksi. Osoite soittamalla p. 040 6428270 / p. 040 6486785														

KUVA 3. Palveluoppaan sisältöä (Sininauhasäätio)

8 PROSESSIKUVAUS

Opinnäytetyömme toteutettiin kehittämishankkeena. Kehittämishanke oli Sininauhasäätiön alun perin vuonna 2017 julkaisema ”Opas kadunkansalle” -palveluopas, johon Vailla Vakinaista Asuntoa ry on kartoittanut matalan kynnyksen palveluja asunnottomille tarkoittaen, että niiden on oltava myös paperittomien saatavilla. Kartoitimme koko pääkaupunkiseudun paperittomien palvelujen tiedot ja ne täydennettiin valmiiseen palveluopas -pohjaan.

Kehittämishankkeen tavoitteena oli kolmannen sektorin palveluiden kartoitus pääkaupunkiseudulla ja uuden tiedon välittäminen Sininauhasäätiölle, jotta opasta voi päivittää ajankohtaiseksi. Helsingin palvelujen päivityksen lisäksi heräsi ajatus luoda Vantaalle ja Espooseen omat palveluoppaat. Ajatuksesta koota erilliset palveluoppaat Vantaalle ja Espooseen kuitenkin luovuttiin, sillä Sininauhasäätiössä on vahva käsitys siitä, että asunnottomat kulkevat yli kuntarajojen. Aloitimme siis yhdessä Sininauhasäätiön kanssa syksyllä 2018 suunnitella koko pääkaupunkiseudun yhteistä palveluopasta. Palveluoppaaseen tulevat ainoastaan sellaiset palvelut, jotka ovat saavutettavissa paperittomille ja paperittomiin rinnastettaville ihmisille.

8.1 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyömme prosessi alkoi lokakuussa 2018, jolloin mukana oli Sininauhasäätiön työntekijä Leena Rusi, ja hänen kanssaan aloitimme opinnäytetyön suunnittelun. Pelkästään Helsingin palvelujen päivittäminen oli hänen mielestään liian suppea opinnäytetyöksi. Niinpä lähdimme ideoimaan Espoon ja Vantaan omia oppaita.

Opinnäytetyömme ohjaava työntekijä vaihtui ja sovimme uuden tapaamisen Sininauhasäätiön toimistolle tammikuussa 2019. Saimme ohjaavaksi työntekijäksi Sininauhasäätiön maahanmuuttajatyön projektipäällikön Anna-Leena Myllylän. Tapaamisessa kävimme uudelleen läpi idean ja Anna-Leena esitteli uuden, vuoden

2018 palveluoppaan. Tapaamisessa pohdimme, tulisivatko Espoon ja Vantaan omat palveluoppaat olemaan liian ohuita. Myös Leena Rusin jo aikaisemmin esiin tuoman näkemyksen mukaan asunnottomat liikkuvat yli kuntarajojen ja se herätti idean koota Espoon, Helsingin ja Vantaan yhteinen palveluopas. Kävimme läpi kriteerit uudelle koko pääkaupunkiseudun yhteiselle palveluoppaalle: palveluiden tulee olla matalan kynnyksen palveluja ja avoimia paperittomille. Sovimme myös, että vaikka tiedot Helsingin palveluista olikin jo päivitetty, teemme sen uudestaan, sillä järjestökentällä asiat saattavat tapahtua nopeastikin: hankkeet useimmiten alkavat alkuvuodesta ja päättyvät loppuvuonna, joten voisi olla tarpeellista tarkistaa tietojen paikkansapitävyys.

Teimme pääkaupunkiseudun palvelujen kartoitukseen työnjaon: Klarika Vastamäki kartoitti Espoon palvelujen tiedot ja Alla Kurhinen kartoitti Vantaan alueen palvelujen tietoja. Lisäksi oli päivitettävä jo aiemmin palveluoppaassa olevat Helsingin palvelujen tiedot, sillä niissä on tapahtunut paljon muutoksia. Tietojen päivityksestä vastasi Taru Pohjanrinne, joka liittyi ryhmäämme opinnäytetyöprosessin alettua. Palveluoppaan laajennettua koskemaan koko pääkaupunkiseutua, Klarika vastasi myös Kauniaisten palvelutietojen kartoittamisesta. Ensisijainen kriteeri oli, että palvelujen tulee olla kaikkien käytettävissä ja siitä oli hyvä varmistua käymällä palveluja tarjoavissa paikoissa henkilökohtaisesti.

Palveluntarjoajiin olimme ensisijaisesti yhteydessä sähköpostitse tai puhelimitse, sillä käynti jokaisen palveluntarjoajan luona oli aikataulullisesti suuri haaste. Lähestyimme toimijoita sähköpostiviestillä (LIITE 1), jossa kerroimme, keitä olemme, miksi olemme palveluntuottajaan yhteydessä ja mitä tietoja heiltä haluamme. Lisäksi sähköposti sisälsi kysymyksen, haluaako palveluntarjoaja olla mukana palveluoppaassa. Toisiin palveluntuottajiin oli helpompaa lähestyä Facebookin viestitoiminnon avulla.

Palveluntarjoajan ollessa iso organisaatio, esimerkiksi Helsingin seurakuntayhtymä tai Vantaan kaupunki, tiedottaja oli hyvä väylä tiedonsaantiin. Perusteena tälle oli se, että organisaation tiedottajalla tulee olla ajankohtainen tieto palveluista. Tiedottaja saattoi välittää viestimme asiasta paremmin tietävälle henkilölle.

Parhaimmillaan tämä hoitui saman päivän aikana, huonoimmillaan yhteydenottoihin ei vastattu ollenkaan. Mikäli vastausta ei saatu lainkaan, kävimme paikan päällä tai lähetimme uuden sähköpostiviestin. Paikan päällä käyminen onnistui helpoiten pienemmissä organisaatioissa, joissa oli yksi toimipaikka. Suoraan paikalle meno ei aina tuottanut tulosta, koska välttämättä paikalla ei ollut yhtään asiasta päättävää työntekijää.

Kartoituksen alussa laadittu sähköpostiviesti oli varsin pitkä. Päättelimme, että liian pitkä viesti vie liikaa työntekijöiden aikaa tai on hankalasti luettavissa mobiililaitteella, joten päätimme jakaa sähköpostiviestin osiin. Ensin esittelimme itsemme lyhyesti ja kysyimme, ovatko palvelut avoimia kaikille, myös paperittomille ihmisille. Jälkimmäiset viestit muokkautuivat ensimmäisen vastauksen perusteella. Kaikille ei voinut laittaa saman kaavan mukaan laadittuja viestejä, sillä niitä lukevat erilaiset ihmiset, erilaisista järjestöistä.

Lyhyempi viesti (LIITE 1) keräsi vastauksia paremmin ja yhteistyökumppani on voinut myös soittaa ja kysellä lisätietoja. Useimmiten saimme luvan julkaista tiedot palveluoppaassa. Kartoituksessa kävi kuitenkin ilmi, että mitä isommasta organisaatiosta oli kyse, sitä tarkemmin he suhtautuivat siihen, mitä tietoja oppaaseen laitetaan. Organisaation työntekijä myös halusi varmistaa henkilökohtaisesti, miten tieto on muotoiltu, ennen kuin se menee painoon.

8.2 Opinnäytetyön aikataulu

Opinnäytetyön idea- ja suunnitelmavaiheet etenivät nopeasti. Idean jalostaminen kirjalliseen muotoon sekä idean esittely tapahtui tammi–helmikuun 2019 aikana. Idea kirkastui melko nopeasti sellaiseksi kuin sitä olimme toteuttamassa. Teoreettisten lähtökohtien selvitys ja sen myötä myös opinnäytetyön prosessiin liittyvän kurssitehtävän palautus tapahtui tammikuun ja maaliskuun 2019 välillä. Lähdemateriaalin selvittäminen on vaatinut kriittisyyttä. Materiaalia asunnottomuudesta löytyy paljon ja suurena haasteena opinnäytetyössämme oli karsia epäolennainen tieto pois lopullisesta opinnäytetyön raportista.

Valmiin opinnäytetyösuunnitelman esittäminen tapahtui helmikuun lopussa 2019 ja jo kaksi viikkoa myöhemmin esitimme opinnäytetyöseminaarissa käsikirjoituksen. Käsikirjoitus ei kuitenkaan ollut vaaditun tasoinen, joten esitimme käsikirjoituksen uudestaan maaliskuussa 2019.

Maaliskuun 2019 puolella välissä tapasimme Sininauhasäätiön maahanmuuttajatyön työntekijöitä Sininauhasäätiön tiloissa Helsingin Mäkelänkadulla käydäksemme läpi työn etenemistä ja selvittääksemme siinä vaiheessa ilmaantuneita kysymyksiä. Suunnitelmana oli, että kartoitamme mahdollisimman monien pääkaupunkiseudun palveluntarjoajien paperittomien palvelut maaliskuun 2019 loppuun mennessä.

Opinnäytetyön kirjallisen osuuden loppuunsaattaminen tapahtui huhtikuussa 2019 ja samalla jätimme opinnäytetyömme raportin esitarkastukseen. Ne pääkaupunkiseudun palveluntarjoajat, joihin emme ehtineet olla yhteydessä ennen esitarkastukseen jättöä, oli tarkoitus käydä läpi viimeistään 10.4.2019, jolloin myös kaikkien palveluntarjoajien tiedot käydään läpi ja tarkistetaan.

Opinnäytetyön julkaisuseminaari pidettiin 15.4.2019 ja seuraavana päivänä suoritimme kypsyysnäytteen. Huhtikuun 2019 lopussa pidimme palaverin yhdessä Sininauhasäätiön graafikon kanssa ja saatoimme lopullisen palveluoppaan painokuntoon. Esittelimme opinnäytetyömme myös Espoon keskuksen asunottomien yön järjestäjien verkostopalaverissa 30.4.2019. Valmiin opinnäytetyön jättö tapahtuu 2.5.2019 ja opinnäytetyön arviointi on valmis 15.5.2019.

8.3 Kriittisiä vaiheita

Alkupalaverissa lokakuussa 2018 päätimme kartoittaa Helsingin lisäksi Vantaan ja Espoon palvelut. Oivalsimme, että Helsingin palvelut tarvitsevat päivittämistä, sillä edellisestä päivityksestä on kulunut aikaa ja paperittomien palvelut ovat saataneet muuttua radikaalisti. Samalla pohdimme, että seurakuntien palvelut on myös hyvä kartoittaa ja lisätä tiedot ”Opas kadunkansalle” -palveluoppaaseen.

Päätöksen mukana myös työmäärä lisääntyi merkittävästi. Kartoitus olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista tehdä samanaikaisesti kolmannen sektorin palvelukartoituksen kanssa. Samalla tuli puheeksi myös kaupungin kirjastojen rooli palvelujen tarjoajana, niinpä lisäsimme myös ne kartoitettavien tietojen listalle.

Opinnäytetyöprosessin aikataulu oli tiukka ja kirjoitimme opinnäytetyöraporttia samalla, kun kehittämistyö eteni. Tämä vaati ryhmäläisiltä ryhdikästä oman toiminnan arviointia, oman oppimisen seuraamista ja reagointia hyvinkin nopeasti muuttuneisiin tilanteisiin.

Asunnottomille ja paperittomille avoimien palvelujen kartoitus ei ollut helppoa. Toisille meistä paikalliset toimijat ovat olleet tuttuja jo esimerkiksi harjoitteluajalta, toisilla ei ollut verkostoja ollenkaan. Palvelut eivät löytyneet totutun helposti Google-hakukonetta käyttämällä, vaan tieto oli etsittävä järjestörekisteristä. Varsin pian selvisi, että jotkut palveluntarjoajat eivät halunneet lokeroitua paperittomien palvelujen tuottajiksi, ja siksi eivät olleet halukkaita julkaisemaan toimintaansa palveluoppaassa. Matalan kynnyksen palvelut ovat tarkoitettu useimmiten kaikille, myös paperittomille, mutta sitä ei haluttu markkinoida, koska ei haluttu vääränlaista julkisuutta.

Prosessin edetessä kävi ilmi, että Vantaan kaupungin maahanmuuttajapalvelut ovat samaan aikaan kartoittamassa Vantaan palveluita paperittomille. Vantaan kaupungin maahanmuuttajapalvelut eivät kuitenkaan halunneet eritellä, millaisia palveluita heillä on tällä hetkellä kartoituksessa. Sovimme, että vaihdamme ja vertailemme saamamme tietoja keskenämme viikolla 12. Selvisi, ettei Vantaan maahanmuuttajapalveluissa ehditty tehdä sinä aikana mitään kartoitusta, joten sovimme, että Sininauhasäätiö lähettää heille ”Opas kadunkansalle” -palveluoppaita työvälineeksi. Espoossa puolestaan tuli ilmi, että eri tahot ovat kartoittaneet ruokajakelua, ja näin ollen on tehty paljon päällekkäistä työtä.

8.4 Palveluoppaan toteutus

Liitteissä 2–5 näkyvät ne palveluntarjoajat, joihin olimme yhteydessä sähköpostitse, puhelimitse ja/tai kävimme paikan päällä neuvottelemassa, saako heidän tietonsa lisätä palveluoppaaseen, sekä mitä tietoja palveluoppaaseen saa laittaa. Sarakkeissa näkyy palveluntarjoaja; päivämäärä, jolloin lupa saatu tietojen julkaisuun; palvelut sekä päivämäärä, jolloin tietojen julkaisu oppaassa kielletty. Lisäksi yhdessä sarakkeessa ovat muut kommentit, jossa näkyy, onko haluttu harkinta-aikaa, tai onko palveluihin liittyen muuta huomioitavaa.

Olimme sähköpostitse yhteydessä myös kaikkien neljän kaupungin kaupungin kirjastojen kirjastopalveluiden johtajaan ja viestintäasiantuntijaan selvittääksemme mahdollisuutta lisätä kirjastot palveluoppaaseen, sillä kirjastoissa on Internetin käyttömahdollisuus ja Espoossa myös ilmaisen tulostamisen mahdollisuus. Samoin olimme yhteydessä Helsingin ja Espoon seurakuntayhtymien tiedottajaan, koska heillä on tieto koko seurakuntayhtymän tasolla olevista palveluista. Heiltä emme kuitenkaan saaneet mitään vastausta. Taulukkoa täydennettiin vielä huhtikuun aikana, kun tietoa palveluista tuli lisää. Espoon seurakuntayhtymän diakonian asiantuntija antoi luvan kaikkien seurakuntien puolesta, ja jakoi meille tiedot palveluista. Vantaalla ja Helsingissä täytyi olla jokaiseen seurakuntaan erikseen yhteydessä saadaksemme tietoja palveluista.

9 PALAUTE JA ARVIOINTI

Opinnäytetyön nopean aikataulun vuoksi palautetta päivitetystä palveluoppaasta ei ollut mahdollista kerätä tänä keväänä. Olemme kuitenkin kysyneet yhteistyökumppaneilta ja asunnottomien sekä paperittomien kanssa toimivilta kokemuksia vanhasta oppaasta, oppaan tarpeellisuutta ja mitä oppaassa vielä pitäisi olla. Palveluopas on koettu tarpeelliseksi niissä palvelupaikoissa, joissa palveluopasta on jaettu. Aiempaa palveluopasta on kokonaisuudessaan painettu noin 3000 kappaletta. Luvussa ovat mukana sekä vanhat että uudet painokset. Niitä on jaettu muun muassa Maailma kylässä -festivaaleilla ja paperittomien päiväkeskuksessa Mosaiikissa.

9.1 Tilannekatsaus Sininauhasäätiössä

Kävimme maaliskuussa 2019 välikeskustelun Sininauhasäätiön tiloissa Helsingin Mäkelänkadulla. Palaverissa oli esillä Mosaiikin toiminta, joka on paperittomien päiväkeskus. Siellä saa ohjausta, ruokaa ja tukea. Päiväkeskuksessa on saanut toimia rauhassa ja suurempaa kiinnostusta viranomaisten puolelta ei ole ollut. Anna-Leena kertoi olleensa seminaarissa, jossa on kerrottu, ettei poliisilla ole tällä hetkellä mitään varsinaista intressiä paperittomia kohtaan ja toiminta on saanut pyöriä rauhassa.

Keskustelimme palaverissa seurakunnista yhteistyötahoina. Vantaan seurakuntayhtymän linjaus on, että apua voi hakea seurakunnasta diakonisena apuna. Koimme sen haastavana, sillä kantaväestöllä, saati paperittomalla ei välttämättä ole tietoa diakoniasta ja toisen uskonnon edustajana on haastavaa kävellä kirkkoon pyytämään tai hakemaan apua. Tämä on myös ristiriidassa Sininauhasäätiön näkemyksen kanssa, koska silloin palvelua ei voi kutsua matalan kynnyksen palveluksi. Matalan kynnyksen palveluihin pitäisi voida hakeutua suoraan ilman taustatyötä. Tässä tapauksessa nämä tahot eivät voi olla oppaassa.

Myös julkisen sektorin palvelut koettiin haastavina: Anna-Leena Myllylän kokemuksen mukaan julkisella puolella halutaan, että paperiton hakeutuu palvelujen piiriin siinä kunnassa, missä on jäänyt paperittomaksi. Vaikka virallisesti olisi lupa julkaista julkisen sektorin palvelujen tietoja palveluoppaassa, Sininauhasäätiössä suhtaudutaan siihen varauksella.

Yhtenä keskustelun aiheena olivat matalan kynnyksen palveluntarjoajat, jotka eivät halunneet tietojaan oppaaseen, koska pelkäsivät lokeroituvansa yhden asiakasryhmän palveluntarjoajaksi. Varauksellisuutta saattaa lisätä myös se, että jokin yksi liian aktiivinen kohderyhmä saattaa syrjäyttää toisen.

Keskustelua syntyi oppaan tarpeellisuudesta ja vaikuttavuudesta. Sosiaalitoimessa laaditut omat kartoitukset eivät sovellu monille paperittomille siksi, että tietoa on liikaa ja pirstaloidusti. ”Opas kadunkansalle” -palveluopas on selkeä ja jäsennelty kokonaisuus, jonka kieli- ja lukutaidotonkin ymmärtää. Opas on painettu laadukkailla väreillä vedenkestävälle paperille, joten kestää Suomen sääolosuhteetkin. Tapaamisessa paikalla olleen päiväkeskus Mosaiikin työntekijän Friban Majeedin mukaan asiakkaat ovat ottaneet palveluoppaan hyvin vastaan, etenkin kun heille on selitetty oppaan tarkoitus. Vastikään olleen yhteisöpalaverin myötä Kelaan on tilattu 80 opasta ja verkostojen mielenkiinto palveluopasta kohtaan näyttää kasvavan.

9.2 Palautetta toimijoilta

Kartoituksen myötä olimme yhteydessä niihin palveluihin, jotka mahdollisesti tulisivat oppaaseen. Näin varmistamme, että palvelu on todellakin olemassa. Yhteydenotolla oli tarkoitus kysyä palveluiden tarjoajilta ja mahdollisesti käyttäjiltä palautetta palvelusta ja oppaan tarpeellisuudesta/käytettävyydestä. Kun kartoitus oli valmis, oli tarpeen myös jalkautua palveluihin matalan kynnyksen/kynnyksetömyyden varmistamiseksi. Jalkautuminen toteutettiin maaliskuun huhtikuun aikana.

Yhteydenottojen myötä seurasi erilaisia reaktioita, pääosin kuitenkin hyviä. Opas kiinnosti paperittomien kanssa toimivia, koska tietoa palveluista ei ollut työntekijöillä, eikä paperittomilla itsellään. Toimijat eivät ehtineet kartoittaa palveluja omalla työajallaan. Moni taho on myös halunnut tilata oppaan työvälineeksi ja jakoon asiakkaille. Se on mahdollista täysin ilmaiseksi, sillä STEA:n rahoitus korvaa oppaan painatuskulut.

Kannustimme Sininauhasäätiötä keräämään palautetta oppaasta. Palaute voi olla suullinen tai lyhyt ja helppo paperinen tai sähköinen kyselylomake niille ta-
hoille, jotka antoivat luvan lisätä tiedot palveluistaan oppaaseen. Lomakkeessa voi olla kolme kysymystä:

1. Onko palveluopas ollut käytössä?
(vastausvaihtoehdot kyllä/ei/en osaa sanoa)
2. Onko palveluoppaasta ollut hyötyä?
(vastausvaihtoehdot kyllä/ei/en osaa sanoa)
3. Mitä lisäisit palveluoppaaseen?
(avoin kysymys)

10 POHDINTA

Palveluoppaan sisältämien palvelujen kartoittaminen alkoi hyvinkin vauhdikkaasti ja etenimme opinnäytetyössämme nopeasti. Heti työnjaon jälkeen pääsimme aloittamaan palvelujen kartoittamisen. Sähköposteihin vastaaminen oli toisinaan hidasta, mutta joskus vastaukset saattoivat tulla myös hyvinkin nopeasti. Sähköposti oli hyvä yhteydenottotapa, sillä se mahdollisti yhteydenoton ja vastauksen mihin aikaan vuorokaudesta tahansa. Tässä korostuu se, että järjestötyössä työn ja vapaa-ajan rajat eivät ole niin selkeitä kuin kunnallisissa palveluissa. Toki myös jalkautuminen onnistui joihinkin palveluihin.

Tämän opinnäytetyön teoriaosuutta työstäessä meille muodostui todellinen käsitys siitä, kuinka haastava paperittomien tilanne Euroopassa on. Asunnottomuus ja paperittomuus ovat monisyisiä ilmiöitä, jotka vaikuttavat yhteiskunnassa laajasti. Se ei vaikuta ainoastaan itse paperittomiin, vaan jokaiseen ihmiseen ja koko yhteiskuntaan. Kaiken perustana on ajatus ihmisoikeuksista, ihmisarvosta ja siitä, miten niitä tulisi toteuttaa.

Teoriatietoon tutustumisen kautta meille muodostui kuva marginaalissa elävän, asunnottoman paperittoman ihmisen elämän raadollisuudesta. Jos ihminen ei ole täysivaltainen yhteiskunnan jäsen, hän elää riisuttua elämää. Hän on rahaton, turvaton ja oikeudeton. Hän ei voi määritellä itseään ja elämänsä sisältöä, vaan joku toinen määrittelee sen hänen puolestaan.

Laitoksessa asuvat tarvitsevat useimmiten huolenpitoa, eivätkä välttämättä kykene asumaan yksin omassa asunnossa. Toki tämä herättää myös pohtimaan, että onko täysi-ikäinen vanhempien luona asuva nuori asunnoton, vaikka ei olekaan koditon. Tässä ajatuskaavassa huomaa hyvin, että koditon ja asunnoton ovat eri käsitteitä, vaikka monesti niitä käytetään rinnakkain tarkoittaen samaa asiaa.

10.1 Tavoitteiden saavuttaminen

Opinnäytetyöprosessissa on ollut tavoitteena hahmotella Suomen paperittomien asunnottomien tilannetta ja heille tarkoitettujen palvelujen saatavuutta pääkaupunkiseudulla. Suomen kansalaisena, kaikki oikeudet omaavana alan opiskelijana tiedon saanti ei vaikuttanut lainkaan helpolta. Voimme vain kuvitella, miten haasteellista tiedonsaanti eri palveluista on paperittomalle.

Tietojen kartoittamisessa olikin suurempi työ, kuin olimme alun perin ajatelleet. Se vaatii perehtymistä järjestöjen sosiaalipalveluihin ja apuna tarvittiin järjestötietämystä ja -rekisteriä. Usein järjestöillä on omilla sivuillaan luettelo jäsenyhdistyksistä, joiden kanssa kyseinen järjestö on yhteistyössä ja se on ollut myös hyvä apuväline kartoituksessa.

Suhteessa tavoitteiden saavuttamiseen voidaan sanoa, että tavoitteet on saavutettu. Olemme saaneet mukaan uusia toimijoita ja levittäneet tietoa palveluoppaasta. Evankelisluterilaiset seurakunnat ja vapaiden suuntien seurakunnat ovat tulleet myös mukaan oppaaseen. Moni taho on ollut kiinnostunut tilaamaan itselleen päivitettyjä oppaita. Tästä huomaamme, että oppaasta löytyvä tieto on tarpeellista. Toivottavasti verkostoituminen jatkuu myös oppaan ilmestymisen jälkeen, sillä ihmiset liikkuvat ja kommunikoivat ja tieto leviää.

Selvittäessämme kirkkoturvakäytäntöjä pääkaupunkiseudulla vastaamme tuli haasteita. Osa seurakuntayhtymistä vastasivat mielellään kysymyksiin ja toisilta emme saaneet vastauksia lainkaan. Joissakin tapauksissa Google-hakukonetta käyttämällä löysimme median julkaisemaa tietoa, mutta seurakuntayhtymät eivät olleet halukkaita itse jakamaan tietoa. Jäimme pohtimaan seurakuntien matalaa kynnystä ja lähimmäisen rakkauden näkökulmaa: työmme valossa näyttäisi osan seurakuntien tai seurakuntayhtymien toiminta olevan sisäänpäin kääntynyttä ja melko korkean kynnyksen omaavaa.

Työmäärä oli suuri ja opinnäytetyöraportin tekstin rakentuminen oli työlästä Klari Vastamäen ja Alla Kurhisen maahanmuuttajataustan vuoksi. Opinnäytetyösuunnitelman esittämisen jälkeen ryhmäämme liittyi uusi jäsen Taru Pohjanrinne.

Työskentely helpottui merkittävästi, sillä Taru otti hoitaakseen Helsingin palvelujen päivityksen, vaikka se olikin 2018 loppuvuodesta tehty Sininauhasäätiön harjoittelijan toimesta. Taru huolehti myös opinnäytetyöraportin tekstin kieliopista, joten työtaakka keveni merkittävästi opinnäytetyöryhmän kasvettua.

Kävimme esittelemässä opinnäytetyömme ja ”Opas kadunkansalle” -palveluoppaan Espoon keskuksen asunnottomien yön järjestäjien verkostopalaverissa huhtikuun 2019 lopussa. Paikalla olleet järjestäjät ottivat tiedon tulevasta uudesta, koko pääkaupunkiseudun palvelut kattavasta palveluoppaasta hyvin vastaan ja opas koettiin tärkeäksi.

10.2 Ammatillinen kasvu

Ammatillisen kasvun näkökulmasta palvelujen sekä paperittomien tilanteen kartoitus oli tärkeä ja opettavainen kokemus. Maahanmuuttajatyö on jatkuvasti muuttuva sosiaalialan kenttä, joka asettaa suuria vaatimuksia maahanmuuttajien ja paperittomien kanssa tehtävään työhön. Toivomme, että ”Opas kadunkansalle” -palveluoppaan avulla työ paperittomien asunnottomien auttamiseksi helpottuu.

Ollessamme yhteydessä eri järjestöjen, seurakuntien ja jopa kuntien työntekijöihin, kaikki eivät vastanneet yhteydenottoihin tai pitkittivät suoran vastauksen antamista. Työskennellessä marginaalissa olevien ihmisten kanssa, kuten useat edellä mainitut tahot, on mielestämme ensiarvoisen tärkeää olla saavutettavissa, vastata kysymyksiin, olla yhteydessä asiakkaisiin ja madaltaa kynnystä hakea apua.

Opinnäytetyömme aikana pohdimme termiä ”matala kynnyks” ja mitä se tarkoittaa tässä opinnäytetyössä. Kartoitimme opinnäytetyönä matalan kynnyksen palveluja, mutta samalla heräsi kysymys, eivätkö nämä palvelut ole matalan kynnyksen sijaan täysin kynnyksettömiä. Matala kynnyks antaa kuvan, että palveluissa on jonkinlainen kynnyks, eli palvelu on suunnattu tietylle kohderyhmälle. Kynnyksettömyys luo mielikuvan, että palveluihin voi astua sisään ilman minkäänlaista taustatyötä ja kuulumatta tiettyyn ihmisryhmään.

Harmillisesti totesimme, että osa toimijoista myös luovat kynnyksiä omaan kynnyksettömään toimintaan. Sellaisia voivat olla esimerkiksi toimintaan etukäteen ilmoittautuminen, mutta tietoa siitä ei anneta etukäteen. Taustalla voi toki olla ajatus esimerkiksi toiminnan sujuvoittamisesta, mutta joskus se kasvattaa kynnystä ja kääntyy asiakasta vastaan.

Usealta taholta painotettiin työmme tärkeyttä ja ajankohtaisuutta, mutta siitä huolimatta ei haluttu olla mukana jakamassa tietoa omasta toiminnasta. Ajatellaan, että kyseisiä palveluja suunnitellaan juuri asiakkaita varten, ja ei ole oikein työntekijänä käyttää valtaa asiakkaisiin piilottaen tietoa palveluista. Erityisen vahvasti asia tuli esiin erään kartoittamamme palvelun työntekijän kohdalla: hän kertoi, kuinka tärkeä opinnäytetyömme aihe on, mutta hän ei kuitenkaan ollut sovitusti yhteydessä meihin. Tämä opinnäytetyö on antanut meille kuvan siitä, millaisia työntekijöitä haluamme tulevaisuudessa olla.

On tärkeää, miten työntekijä näyttäytyy asiakkailleen, mutta myös se, millaisen kuvan hän antaa yrityksestä/yhdistyksestä, jossa työskentelee. Työntekijän pitäisi tuoda esille työnantajan arvoja, vaikka ne olisivatkin työntekijän omien arvojen kanssa ristiriidassa. Mikäli työntekijä ei tähän kykene, hänen täytyy miettiä, onko työpaikka oikea hänelle. Työpaikalla ei ole tarkoitus tuoda esille itseämme tai omia arvojamme vaan huolehtia, että asiakkaidemme ihmisarvo ja oikeudet toteutuvat.

Tunteita herätti yhden merkittävän toimijan vetäytyttyä kartoituksesta. Puhelin keskustelussa tahon edustaja vakuutti, että kaikki toiminta on kaikille ihmisille avointa. Vetäytyessään tahon edustaja vetosi siihen, että ei halua lokeroitua paperittomien palveluntarjoajaksi ja siksi he eivät voi antaa toimintansa sijainteja ja kellonaikoja. Avun tarvitsija voi halutessaan ottaa heihin yhteyttä ja saada tietoja palvelusta. Tällainen toiminta ei mielestämme ole kynnyksetöntä eikä edes matalan kynnyksen toimintaa, koska vaatii ihmiseltä ponnistuksia ja taustatyötä.

Mielenkiintoista oli, että edellä mainitun tahon kanssa yhteistyötä tekevät järjestöt, joihin olimme itse suoraan yhteydessä, halusivat kuitenkin tietonsa mukaan

palveluoppaaseen. Herää kysymys: ovatko ison organisaation työntekijät vain niin kiireisiä ja tämä opas niin pieni, että he eivät jaksaneet paneutua asiaan ja kysyä verkostonsa toimijoilta, halusivatko he omat tietonsa oppaaseen? Tässä hän on kyse nimenomaan verkostoitumisesta ihmisen auttamiseksi ja verkoston takana on myös tämän isomman tahon toiminta. Ehkä kyse on myös pelosta, että aktiivisempi asiakasryhmä syrjäyttäisi vakituiset asiakkaat.

Työskentelymme aikana kävi myös ilmi, kuinka vähän yhteistyötä tehdään kaupunkien sisällä ja kaupunkien välillä. Esimerkiksi saman organisaation, eri kaupunkien toimipisteet voisivat tehdä enemmän yhteistyötä, etenkin pääkaupunki-seudulla sekä saman asiakasryhmän kanssa toimivat voisivat olla yhteistyössä tiiviimmin, yli sektorirajojen. Myös toimijoiden välisessä viestinnässä on parannettavaa. Kaupungin verkkosivuilta löytyy tiedot palveluista vähävaraisille ja kaupungin eräs toimipaikka on kerännyt samanlaisen koosteen palveluista työntekijöiden voimin. Päällekkäistä työtä tehdään siis paljon. Tulevina ammattilaisina pohdimme läpinäkyvyyden ja viestinnän tärkeyttä tulevassa työssämme. Kun pystytään vähentämään päällekkäistä työtä, voidaan vapauttaa resursseja avuntarvitsijoille.

10.3 Kehitysehdotuksia

Yhtenä kehittämisehdotuksena oli 10 oppaan lähettäminen aina kullekin palveluoppaassa olevalle toimijalle. Näin tietoa palveluista on mahdollista levittää tehokkaammin palveluja tarvitseville ja oppaisiin voi tutustua palvelupaikoissa. Jotkut toimijat ovat halunneet myös tilata oppaita omaksi työvälineeksi ja jakoon asiakkaille.

Palaverissa on tullut ilmi myös tarve QR-koodille, jonka takaa löytyisi helposti ja nopeasti oppaan palvelut ilman puhelimen näppäilyä. Sininauhasäätiön työntekijöiden mukaan asunnottomilla ja paperittomilla on useimmiten käytössään älylaite. Älylaitteen avulla he suunnistavat, kääntävät tekstiä ja soittavat ilmaiseksi. Älylaitteella pystyy lukemaan QR-koodin näppäilemättä erikseen hakusanoja.

Tätä on mahdollista vielä jatkokehittää niin, että QR-koodin takana olisi karttapalvelu, joka avaisi palveluoppaassa olevat kohteet suoraan kaupungin karttaan. Tämä auttaisi navigoimaan suoraan palvelujen luokse. Idea on hyvä toteuttaa esimerkiksi ATK-alan opiskelijan kanssa harjoittelun tai opinnäytetyön muodossa. Lisäksi syntyi idea Opas kadunkansalle -sovelluksesta, jossa olisi täysin samat tiedot kuin palveluoppaassa. Sovellus on kätevä ladata ilmaiseksi älylaitteelle. Kuitenkin palveluoppaasta on hyvä olla olemassa paperinen versio, sillä osa asunnottomista ei omista älylaitetta.

LÄHTEET

- Ahonen, Tuulikki 2018. Kirkkoturvainstituution muotoutuminen Suomessa. Itä-Suomen yliopisto. Uskonnontutkija. Viitattu 30.3.2019
<https://journal.fi/uskonnontutkija/article/view/71204/32894>
- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus 2018. Selvitys 2/2018 Asunnottomat 2017. Viitattu 5.3.2019 [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2017\(46192\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2017(46192))
- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus 2019. Selvitys 3/2019 Asunnottomat 2018. Viitattu 8.3.2019 [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2018\(49593\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2018(49593))
- Asunto ensin 2018. Asunto ensin -malli. Viitattu 12.2.2019
<https://asuntoensin.fi/tietoa/asunto-ensin/>
- Asunto ensin 2019. Tietoa asunnottomuudesta. Viitattu 18.2.2019
<https://asuntoensin.fi/tietoa/>
- Bretherton, Joanne 2017. Reconsidering Gender in Homelessness. European Journal of Homelessness. Viitattu 13.3.2019
https://www.feantsaresearch.org/download/feantsa-ejh-11-1_a1-v045913941269604492255.pdf
- Diakoniatyöntekijöiden Liitto 2016. Diakoniatyöntekijän eettiset ohjeet. Viitattu 24.3.2019 https://www.dtl.fi/media/dtl_eettisetohjeet_2016.pdf
- Elo, Milla 2017. Päämäärien valtakunnan kansalaiset. Paperittomuuden ammattieettinen haaste sosiaalialan työntekijöille. Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 24.3.2019
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/126105/elo_milla_HELSINKI.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Erkkilä, Elisabeth & Stenius-Ayoade, Agnes 2009. Asunnottomat vastaanottoyksiköissä. Asunnottomien vastaanottoyksiköiden asiakkaiden sosiaalinen tilanne ja terveydentila pääkaupunkiseudulla. Socca Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Työpapereita 2009: 2. Viitattu 17.3.2019

http://www.socca.fi/files/150/Asunnottomat_vastaanottoyksikoissa.pdf

FEANTSA - European Federation of National Associations Working with the Homeless. ETHOS – yleiseurooppalaisen asunnottomuuden muodot. Viitattu 18.3.2019

http://historia.asuntoensin.fi/files/2060/Ethos_FI.pdf

Gadd, Katri & Jauhiainen, Jussi S. (toim.) 2015. Artikkelit Paperittomat, teoksessa Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa. Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitoksen julkaisuja. Viitattu 1.2.2019 <https://urmi.fi/portfolio/turvapaikka-suomesta-vuoden-2015-turvapaikanhakijat-ja-turvapaikkaprosessit-suomessa/>

Hansson, Erik & Mitchell, Don 2018. The Exceptional State of “Roma Beggars” in Sweden. Department of Social Economic Geography, Uppsala University, Sweden, 2018. Viitattu 31.1.2019

[https://www.feantsaresearch.org/download/12-](https://www.feantsaresearch.org/download/12-1_a1_article_hansson_v033593873035930118268.pdf)

[1_a1_article_hansson_v033593873035930118268.pdf](https://www.feantsaresearch.org/download/12-1_a1_article_hansson_v033593873035930118268.pdf)

Helander, Voitto & Laaksonen, Harri 1999. Suomalainen kolmas sektori. Rakenteellinen erittely ja kansainvälinen vertailu. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Tiivistelmä raportista. Viitattu 22.4.2019. https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/jarjesto-ja_yhdistystoiminta/aiemmat_artikkelit/suomalainen_kolmas_sektori

Helsingin kaupunki 2019. Paperittomien sosiaali- ja terveysturvat. Viitattu 20.2.2019 <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/hallinto/palvelut/palvelukuvaus?id=3677>

Hörhä, Kirsi 2015. Sun tutkimus ei auta, money talks. Tutkimus asunnottomuuden muutoksesta Helsingissä, pro-gradu tutkielma Jyväskylän yliopisto 2015. Viitattu 9.3.2019

<https://docplayer.fi/2601636-Sun-tutkimus-ei-auta-money-talks-tutkimus-asunnottomuuden-muutoksesta-helsingissa.html>

Ihmiskaupan uhrien Auttamisjärjestelmä 2018. Tilannekatsaus 1.1.-31.12.2018 Viitattu 24.3.2019

- http://www.ihmiskauppa.fi/files/444/Ihmiskaupan_uhrien_auttamisja_rjestelman_tilannekatsaus_1.1.-_31.12.2018.pdf
- Jauhiainen, Jussi S., Gadd, Katri & Jokela, Justus 2017. Paperittomat Suomessa. Turun yliopiston tutkimuksia, Maantieteen ja geologian laitos. Viitattu 1.2.2019 <http://urmi.fi/wp-content/uploads/2018/01/PAPERITTOMAT-SUOMESSA-2017.pdf>
- Jyväskylän yliopisto i.a. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. Kolmas sektori. Viitattu 22.4.2019 <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanatkansio/kolmas-sektori>
- Karjalainen, Jouko 2010. Artikkelin Lainrikkajat asunto- ja työllisyyspolitiikan reunalla, teoksessa Mikä meitä jakaa, sosiaalipolitiikkaa kilpailuvaltiossa toimittaneet Hänninen, Sakari; Palola, Elina ja Kaivonurmi Maija; Teema 7 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki 2010.
- Kervinen, Elina & Ollus, Natalia 2019. Lapsiin ja nuoriin kohdistuva ihmiskauppa Suomessa. European Institute for Crime Prevention and Control affiliated with the United Nations (HEUNI) julkaisu. Viitattu 24.3.2019 https://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/reports/RwF5tscZD/Lapsiin_ja_nuoriin_kohdistuva_ihmiskauppa_Suomessa.pdf
- Kirkko Helsingissä i.a. Helsingin seurakuntien kirkko turvapaikkana valmiussuunnitelma ja toimintaohje. Viitattu 27.3.2019 <https://docplayer.fi/46024105-Helsingin-seurakuntien-kirkko-turvapaikkana-valmiussuunnitelma-ja-toimintaohje.html>
- Kirkkohallitus 2015. Kirkkoturvakäytäntö seurakunnissa 2015. Viitattu 25.3.2019 <https://evl.fi/documents/1327140/43526368/Kirkkoturvak%C3%A4yt%C3%A4nn%C3%B6t+seurakunnissa/7005a781-dc8a-ab8d-88c1-12a605ee8291>
- Kirkkohallitus i.a.a. Sakasti. Diakonia Suomessa. Mitä on diakonia? Viitattu 24.4.2019 <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content43EA4D>
- Kirkkohallitus i.a.b. Sakasti. Turvapaikanhakijoiden tukeminen. Viitattu 22.3.2019 <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3F9312>

- Kostiainen, Eeva & Laakso, Seppo 2012. Vailla vakinaista asuntoa. Liikkuvuus asunnottomuuden ja asuntokannan välillä. Kaupunkitutkimus TA Oy. Viitattu 18.2.2019
https://asuntoensin.fi/assets/files/2018/04/Vailla_vakinaista_asunto_a_Liikkuvuus_asunnottomuuden_ja_asuntokannan_va%CC%88lilla%CC%88.pdf
- Kuntaliitto 2019. Kuntien itsehallinto. Viitattu 20.2.2019.
<https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/laki/kuntien-itsehallinto>
- Leeman, Lars & Hämäläinen, Riitta-Maija 2015. Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 25.4.2019.
https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Matalan_Kynnyksen_Palvelut.pdf/97b1aef8-b8ca-4ec3-ac4c-b80d3e754cec
- Lehtonen, Leena & Salonen Jari 2008. Asunnottomuuden monet kasvot. SUOMEN YMPÄRISTÖ 3 | 2008 Ympäristöministeriö Asunto- ja rakennusosasto. Edita Prima Oy, Helsinki 2008 Verkkajulkaisu: Viitattu 18.02.2019 <https://core.ac.uk/download/pdf/14926976.pdf>
- Maahanmuuttonet i.a. Faktaa maahanmuutosta. Viitattu 19.3.2019
<https://www.maahanmuutto.net/22>
- Maahanmuuttovirasto 2018. Selvitys turvapaikanhakijoiden parisuhteiden ja vanhemmuuden haasteista sekä auttamisen mahdollisuuksista vastaanottokeskuksissa. Viitattu 24.3.2019
<https://migri.fi/documents/5202425/11710403/Selvitys%20turvapaikanhakijoiden%20parisuhteiden%20ja%20vanhemmuuden%20haasteista%20sek%C3%A4%20auttamisen%20mahdollisuuksista%20vastaanottokeskuksissa/9bb629ae-083a-d55d-56b3-c98ddb3b55f>
- Maahanmuuttovirasto 2019a. Turvapaikan haku. Viitattu 22.3.2019
<https://migri.fi/turvapaikanhaku>
- Maahanmuuttovirasto 2019b. Ajankohtaiset tiedotteet. Viiden vastaanottokeskuksen toiminta päättyy. Viitattu 24.3.2019
https://migri.fi/artikkeli/-/asset_publisher/viiden-vastaanottokeskuksen-toiminta-paattyy
- Meriläinen, Juha 2015. Kirkon julkisoikeudellinen asema. Kirkkohallitus. Viitattu 27.4.2019

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/EE4CA05F09EA5A22C2257E70003B1F1B/\\$FILE/JuhaMeril%E4inen-Kirkonjulkisoikeudellinenenasema.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/EE4CA05F09EA5A22C2257E70003B1F1B/$FILE/JuhaMeril%E4inen-Kirkonjulkisoikeudellinenenasema.pdf)

Opetushallitus i.a. Säädökset ja ohjeet. Velvollisuus järjestää perusopetusta kunnan alueella oleskeleville. Viitattu 20.3.2019

https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/koululainsaadannon_soveltaminen/velvollisuus_jarjestaa_perusopetusta_kunnan_alueella_oleskeleville

Pakolaisneuvonta 2019. Tietoa pakolais- ja ulkomaalaisoikeudesta.

Paperittomat. Viitattu 20.3.2019

<https://www.pakolaisneuvonta.fi/asiantuntijajarjesto/tietoa-pakolais-ja-ulkomaalaisoikeudesta/paperittomat/>

Peiponen, Matti 2019. Monikulttuurisuustyön asiantuntija, Espoon

seurakuntayhtymä. Espoo. Sähköpostiviesti 18.3. ja 25.3.

Vastaanottaja Klarika Vastamäki.

Reichenbach, Marie-Therese 2018. Homelessness of Mobile EU-citizens as

One Effect of a National-European Conflict. Insights Into an

Ethnography of Participation in Europe Using the Example of

Germany. Humboldt University of Berlin, Germany 2018. Viitattu

31.1.2019 [https://www.feantsaresearch.org/download/12-](https://www.feantsaresearch.org/download/12-1_a2_article_reichenbach_v02972066924845204480.pdf)

[1_a2_article_reichenbach_v02972066924845204480.pdf](https://www.feantsaresearch.org/download/12-1_a2_article_reichenbach_v02972066924845204480.pdf)

Saari, Juho 2015. Huono-osaiset: elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla.

Helsinki, Gaudeamus.

Sininauha Oy i.a. Sininauhasäätiö-konserni. Asunnottomuuden vastaista työtä

jo yli 60 vuotta. Viitattu 13.3.2019

<https://www.sininauhakoti.fi/sininauha-oy/sininauhasaatio-konserni/>

Sininauhasäätiö 2019. Ajankohtaista. Asunnottomuus vähenee tilastoissa,

mutta asiakasmäärät ovat kasvussa. Viitattu 25.4.2019

[https://www.sininauhasaatio.fi/ajankohtaista/asunnottomuus-](https://www.sininauhasaatio.fi/ajankohtaista/asunnottomuus-vahenee-tilastoissa-mutta-kynnyksettomien-palvelujen-asiakasmaarat-ovat-kasvussa/)

[vahenee-tilastoissa-mutta-kynnyksettomien-palvelujen-](https://www.sininauhasaatio.fi/ajankohtaista/asunnottomuus-vahenee-tilastoissa-mutta-kynnyksettomien-palvelujen-asiakasmaarat-ovat-kasvussa/)

[asiakasmaarat-ovat-kasvussa/](https://www.sininauhasaatio.fi/ajankohtaista/asunnottomuus-vahenee-tilastoissa-mutta-kynnyksettomien-palvelujen-asiakasmaarat-ovat-kasvussa/)

Sininauhasäätiö i.a.a. Työmme ja arvomaailmamme. Viitattu 12.3.2019

[https://www.sininauhasaatio.fi/sininauhasaatio/sininauhasaatio-](https://www.sininauhasaatio.fi/sininauhasaatio/sininauhasaatio-tyomme_ja_arvomaailmamme/)

[tyomme_ja_arvomaailmamme/](https://www.sininauhasaatio.fi/sininauhasaatio/sininauhasaatio-tyomme_ja_arvomaailmamme/)

Sininauhasäätiö i.a.b. Maahanmuuttajatyö. Viitattu 24.3.2019

<https://www.sininauhasaatio.fi/toimintamme/maahanmuuttajatyo/>

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus STEA 2019. Avustuskohteet.

Viitattu 25.3.2019 <http://avustukset.stea.fi/organisation/1143>

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus STEA 2019. STEA. Viitattu

25.3.2019 <https://www.stea.fi/stea>

Suomen Suurlähetystö Bukarest 2014. Taustaselvitys Romanian romaneista.

Viitattu 27.3.2019

https://finlandabroad.fi/documents/384951/405231/taustaselvitys_romanian_romanit.pdf/34e38496-bbe7-a4e3-93e9-5f74fcbc99e7?t=1551347369195

Tainio, Hannele 2009. Raportti Kaupunkiköyhälistö asunnottomuuskierteessä - näkökulmia pääkaupunkiseudun pitkäaikaisasunnottomuuteen.

Diak. Viitattu 5.3.2019

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/10690/B_39_ISBN_9789524930574.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Talentia ry 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 24.3.2018 [http://talentia.e-](http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/)

[julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/](http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/)

Terveystieteiden tutkimuskeskus STEA 2019. Paperittomat. Viitattu 1.2.2019

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi/paperittomat>

Vilkama, Veera 2017. Maahanmuuttajien tuki ja tavoittaminen ja paperittomien tuki ja tavoittaminen. Sininauha-konsernin vuosikertomus 2017.

Viitattu 24.3.2019

https://issuu.com/sininauhasaatio/docs/sininauhasaatio_vuosikertomus_verkk

Y-säätiön vuosikertomus 2019. Asunnottomuuden ennaltaehkäisytoimenpideohjelma käyntiin. Viitattu 12.2.2019

<https://ysaatio.fi/vuosikertomus2016/kehittaminen/asunnottomuuden-ennaltaehkaisy-tavoitteena>

LIITE 1. Sähköpostiviestit

Alkuperäinen sähköpostiviesti:

“Hei!

Olen Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelija ja teen yhteistyössä Sininauhasäätiön kanssa opinnäytetyötä, jossa kartoitetaan Espoon ja Vantaan alueen asunnottomien matalan kynnyksen palveluita. Kartoituksen jälkeen on tarkoitus palvelun tuottajan luvalla päivittää tieto Sininauhasäätiön painamaan, monikieliseen Opas kadunkansalle -lehtiseen (lisätietoja oppaasta tästä linkistä). Lehtiseen on siis tähän mennessä koottu ainoastaan Helsingin palvelut.

Onko järjestöllänne/toimipisteellänne asunnottomille tarkoitettuja palveluita, jotka ovat avoimia myös paperittomille ihmisille?”

Lyhennetty sähköpostiviesti:

“Hei!

Olen Diakin opiskelija ja kartoitan yhteistyössä Sininauhasäätiön kanssa matalan kynnyksen palveluja Vantaan/Espoon alueella. Ovatko toimipisteenne palvelut avoimia myös paperittomille?”

Meidän vastauksemme:

“Kiitos pikaisesta vastauksesta! Saammeko laittaa tiedon palveluistanne Sininauhasäätiön kokoamaan oppaaseen, johon on koottu vastaavat palvelut? Vanhaan oppaaseen voi tutustua täällä (linkki).”

LIITE 2. Espoon palvelut

Palvelun tarjoaja	Lupa myönnetty tietojen julkaisuun	Palvelut	Tietojen julkaisu opassa kielletty	Muut kommentit
Kalliola settlementti Kohtaamispaikka Askel Pappilantie 5, 02770 Espoo, Espoo keskus aukioloaika ma-pe 8:00 - 15.30.	15.3.2019	-Kahvi -neuvonta -internet -Avoin olohuone, jossa toistuva viikko-ohjelma, päihteen tila		Johtajan kommentti: Halutaan ehdottomasti mukaan, ei vaan pidä vaan täytyy laittaa heidän tietonsa opaseen.
Kehä-Espoon SPR Raitinpysäkki Konstaapelinkatu 1 Leppävaara p. 095102792 Avoimna arkipäivinä klo 10 - 14	28.4.2019	Elintarvikejakelu perjantaisin klo 10, vuoronumeroiden jako klo 9.45. Kotiruokalounas ke klo 12, hinta 3€, puurolounas ma, ti, to ja pe klo 12, hinta 0,50€/0,80€. Kahvipöytä klo ma-pe klo 10-14: kahvi 0,50€, tee 0,20€, voileivät/pullat n. 0,50€, Päihteen tila		
ViaDia Muurarinukuja 1, 02650 Espoo, Leppävaara Ma 18-20, Ti ja to 11-15	18.3.2019	-Kahvia ja teetä -Ruuan lämmitys -Suihku -Vaatteiden pesu -Internet -Tukea ja neuvontaa -Päihteen tila		15.3 ei löytynyt. Hankala löytää ilman rappukäytävän tietoa, koska taloyhtiössä 3 rakennusta.
Espoon mielenterveysyhdistys, Espoon keskus Pappilantie 7, 02770 Espoo p. 09 859 2057 avoinna 9-		Avoin olohuone, päihteen tila		Käynti 15.4. Sähköposteja, puhelu 24.4. Varmistuu 25.4 Vastausta ei saatu

16.30, Ki- venlahti Me- renkäynti 3, 02320 Es- poo. Avoinna 9- 16.30				
Hyvä Arki Siltakuja 3, 02770 Es- poo, Espoon kes- kus		Ruuanjakelua	23.4	Ei paperitto- mille
Espoon seu- rakuntayh- tymä	18.3.2019 kaikkien Espoon seurakun- tien puo- lesta	<p>Espoo Leppävaaran seurakunta Veräjäkallionkatu 2, Es- poo petri.lehtisalo@evl.fi. Diakonia- lounas tiistaina ja torstaina 11.30 – 12.30 Hinta 3 €</p> <p>Espoo Tuomiokirkkoseura- kunta Heinimenpolku 1, ayda.mes- kanen@evl.fi. Auroran kappeli, Kappelilounas maanantaina ja tors- taina klo 11–13.00 (torstaisin alussa hartaus) Hinta, aikuiset 5 €, lapset 3–10- vuotiaat 2 €, alle 3-v. 0,50 €"</p> <p>Espoo Tuomiokirkkoseurakunta Kauppamäki 1, ayda.meska- nen@evl.fi. "Kaukalahden kappeli, Kappelilounas tiistaina klo 11– 12.30 Hinta 4 €, 3-10-vuotiaat lap- set 2 €."</p> <p>Espoo Tuomiokirkkoseurakunta Kirstintie 24, ayda.meska- nen@evl.fi. Suvelan uusi kappeli, (5.9. alkaen); kappelilounas ti klo 12-12.30 hinta 3€,lapset 3-12v, 1,5€alle 3v. Ilmaiseksi</p> <p>Espoo Tuomiokirkkoseurakunta Vi- herkalliontie 2, ayda.meska- nen@evl.fi. "Kappelilounas tiistaisin klo 12-13.00 Hinta 4 €, 3-10-vuoti- aat 2 €, alle 3-vuotiaat 0,50 €"</p> <p>Espoo Olarin seurakunta Liisan- kuja 3, markus.silvola@evl.fi. Dia- konialounas tiistaisin klo 13-14.00, lipunmyynti alkaa klo 12.45 ja päät- tyy 13.30 Hinta 2,50€, Matinkappeli</p>		

	<p>Espoo Olarin seurakunta Liisan- kuja 3, david.caceres@evl.fi. Leipä- kahvila perjantaisin klo 13-15 Tar- jolla kahvia, teetä, sekä lahjoituk- sena saatuja ilmaisia leipiä ja pul- lia.</p> <p>Espoo Olarin seurakunta Kuun- kehrä 4, markus.silvola@evl.fi. Lou- nas keskiviikkoisin klo 11.30-12.30, lipunmyynti alkaa Olarin kappeli klo 11-12 Hinta 2,50€</p> <p>Espoo Tapiolan seurakunta Kirkko- polku 6, leena.vanne@evl.fi. Lou- nas tiistaina klo 12.15, ruokalippuja myydään klo 11.30-12.00 ja 12.15- 12.30 Hinta 4 €, työttömät ja 3-14- vuotiaat 2 €, alle 3-v. ilmaiseksi</p> <p>Espoo Espoonlahden seurakunta Kipparinkatu 8, 02320 Espoo, tiina- liisa.soderqvist@evl.fi. Espoonlah- den kirkko ma ja to klo 12-13, lipun- myynti klo 11.30-12.30 hinta 3€ ja 3-14v. 1€.</p> <p>Espoo Espoonlahden seurakunta Soukankuja 3, 02360 Espoo, tiina- liisa.soderqvist@evl.fi. Soukan kap- peli ti klo 11-12, lipunmyynti klo 10.30-11.30 " hinta 3€ ja 3-14v. 1€. "</p> <p>Espoo Espoonlahden seurakunta Kipparinkatu 8, 02320 Espoo, tiina- liisa.soderqvist@evl.fi. Espoonlah- den kirkko Elintarvike jakelu arkisin klo 9, vuoronumerot jaetaan klo 8.40</p> <p>Espoo Espoonlahden seurakunta Kipparinkatu 8, 02320 Espoo, tiina- liisa.soderqvist@evl.fi Espoonlah- den kirkko Aamupala ti klo 9-10, il- mainen</p> <p>Espoo Espoonlahden seurakunta Kipparinkatu 8, 02320 Espoo, in- keri.oinonen@evl.fi. Espoonlah- den kirkko Seurakuntakahvila kes- kiviikkoisin klo 13 – 15</p> <p>Espoo Espoonlahden seurakunta li- visniemenaukio 1, 02260 Es-</p>	
--	---	--

		poo, tiina-liisa.soderqvist@evl.fi. li-visniemen seurakuntakoti Ka-ken kahvila perjantaisin klo 12 – 14		
Espon dia-koniasäätiö				Ei vastausta palveluista useampaan-kaan sähkö-postiin
Espon kau-punkikirjas-tot	16.3.2019 Isot kirjas-tot yhtei-sellä auki-ololla	Entressen kirjasto, Siltakatu 11, Es-pon keskus ma-pe 8-20, la-su 10-17 Ison Omenan kirjasto, Palvelutori, Suomenlahdentie 1, Matinkylä ma-pe 8-20, la-su 11-18 Sellon kirjasto, Leppävaarankatu 9 ma-pe 8-20 la-su 11-18 Soukan kirjasto, Soukantie 11 ma-to 8.30-20, pe-la 8.30-16, Tapiolan kirjasto, Kulttuuriaukio 2, Kulttuurikeskus ma-pe 8-20, la 9-16 Internet, tulostaminen, päihteen-tila		

LIITE 3. Vantaan palvelut

Palvelun tarjoaja	Lupa myönnetty tietojen julkaisuun	Palvelut	Tietojen julkaisu oppaassa kielletty	Muut kommentit
Koisonrannan palvelukeskus Koisoitie 5, Vantaa klo 12–24	5.3.2019	Asumispäivystys, hätämajoi- tus yksinäisille		Kunnallisia, ei ehkä laiteta oppaaseen?
ViaDia: Länsi-Vantaan va- paasrk Askistontie 1, 01680 Vantaa SPR	13.3.2019	ruoka-apu: La klo 12		
Vantaankau- punki maahan- muuttajapalve- lut			x	Kunnalliset palvelut jätetään ulkopuolelle, he eivät ehdi kartoittamaan. Haluavat oppaan itselleen työkaluksi
Yhteinen pöytä		ruoka-apu	X	7.3 puhelu, tiedon saisi laiteta ilman verkostoja (Ei niin matala kynnyks) Neuvotte- luista ei hyö- tyä
Vantaan srk-yh- tymä		Minna Saarnivaara, kansainväli- sen työn sihteeri pyysi seura- kunnilta tietoja = 2 srk ilmoittai- tui. Listattu alla		4.3 puhelu yleinen diakonia neuvottelut jatkuvat kaik- kien seurakun- tien osalta vko 12
Hakunilan srk		-		
Hämeenkyllän srk Auratie 3, Van- taa	27.3.2019	ke klo 11 ilmainen lounas/Yhteinen pöytä Huom! ei kesä, heinä, elo		

Korson srk Merikotkantie 4, Vantaa	27.3.2019	aamupala ma klo 10 /1e ruokailu ke klo 11/ilmainen Huom! ei kesä, heinä, elo		Käytössä ilmoittautumislista klo 10 alkaen
Rekola srk		-		
Tikkurilan srk		-		
Vantaankosken srk		-		
Vanda Svenska		-		
Vantaan kaupunkikirjastot	25.3.2019	kaikki Helmetin palvelut mahdollisia pienellä taustatyöllä mm. Sininauhasäätiön yhteisökirjastokortit		Haluavat tarkistaa oppaaseen tulevat tiedot ennen painoa
Vahti ry Minttutie 20, 01300 Vantaa		ruoka-apu, ti klo 12.		epävarma tilanne toiminnan suhteen, ei oopaaseen
Hakunilan kansainvälinen yhdistys ry Kilpakuja 1, Vantaa	25.3.2019	ruoka-apu:to 13.30-14, pe: aamupala klo 11-13 (ilmainen), palveluohjaus. Paljon toimintaa, kaiken voi halutessa laittaa oppaaseen http://hakunila.org/images/files/hky_kevaalla_2019.pdf		Kansainvälinen paikka
R3 Maahanmuuttajanuortentuki ry Vaskivuorentie 25, Vantaa		ruoka-apu joka päivä, ohjaus alle 34 vuotiaalle		Ei vastausta Pitäisi mennä käymään puoli yhdeltä
A-Kilta / Vantaa os. Jokiniemenkatu 9	?	Yhteisötila ark. 8-16 Ruoka 3€ Oleskelutila, ATK-käyttö mahdollisuus, pyykinpesukone. Suihkumahdollisuus -Sauna joka torstai tai silloin, jos halukkaita on vähintään 3. -ehkä välittävät oman kartoituksensa pdf:nä		Lupa mukanaoloon Kadunkansan oppaassa kerrotaan 29.- 30.4
Monikanaiset liitto ry Liesitori 1, 3 krs. Vantaa Pe 8-16	9.4.2019	Yksilöneuvontaa naisille		

LIITE 4. Helsingin palvelut

Palvelun tarjoaja	Lupa myönnetty tietojen julkaisuun	Palvelut	Tietojen julkaisu oppaassa kielletty	Muut kommentit
Hermannin diakoniatalo, Hämeentie 73, 00550 Helsinki majoi- tus.vivo@gmail.com	27.3.2019	Hätämajoitus joka yö klo 21-7. Kodittomille. Päihteetön patjamajoitus kirkkosalin lattialla. Yöpuhelin 044-240 6455 tai 044-241 3449. Lisätiedot majoittumiseen hakutumisesta ma-pe klo 9.00–12.00 p. 09 2340 2533. Kirkkosalissa on 30 patjapaikkaa. Tarjolla on teetä ja leipää sekä tukea ja neuvontaa. Yöpyminen on maksutonta. Paikka on päihteetön.		
Helsingin diakonissalaitoksen hätämajoitus, Alppikatu 2	18.3.2019	Aamiainen, kahvi ja tee, suihku, Internet, tukea ja neuvontaa, majoitus klo 21-08. Auki vain talvikauden (loka-maaliskuu/huhtikuu)		Tiedot ennallaan.
Illusia, Sininauhasäätiö, Mäkelänkatu 50 B	21.3.2019	Aamiainen klo 9-10.30, kahvi ja tee, lämmin ruoka, ruuan lämmitys, suihku, vaatteiden pesu, vaatteiden jako, säilytyslokero, Internet, tukea ja neuvontaa, majoitus aukioloaikojen mukaan.		Palvelut ennallaan, aukioloaikoihin tullut muutoksia: Ma: 8.30-15 Ti: 8.30-13.30 Ke-Pe: 8.30-17.00 La: 8.30-15.00
Toimintatila Spotti, Sininauhasäätiö				Toiminta loppunut.
Vihreä keidas Sibeliuksenkatu 6. Avoinna ma klo 9-12, ti klo 9-12, ke klo 9 – 14 ja to 9-12	15.4.2019	Toiminta jatkuu 15.4. Tarjolla on aamupala klo 9 - 10.30 ma-to. Asiakastietokoneita ei ole käytössä. Palveluoppaaseen voi laittaa aukiolot ja aamiaisen. Muut osat voi jättää tyhjäksi.		
Ehyt rt:n Elokolo	22.3.2019	Palvelut ennallaan: aamiainen ja Internet. Päihteetön tila.		

Kallion Elokolo: Toinen linja 31, Helsinki, avoinna päivittäin klo 9-15. Kontulan Elokolo: Kontulankaari 11, A-talon kerhuhuone ma-pe 9.00-13.00				
Vepa, vertais- ja vapaaehtoistyön keskus Vailla vakituista asuntoa ry Vaasankatu 5, Sörnäinen puh. 050 4431065 Vepa@vvary.fi ma –ti ja to-pe 8-14, ke 8-13	10.4.2019	-Aamiainen -Kahvia ja teetä -Lämmin ruoka ma, ti, to, pe -Ruuan lämmitys -Vaatteiden jako -Internet -Tukea ja neuvontaa -Ruoka-apu		
Yökeskus Kalkkers, Vailla vakituista asuntoa ry loka/marraskuu -huhtikuu klo 22-06 Vaasankatu 5, Sörnäinen puh. 050 443 1068 kalkkers@vvary.fi	26.3.2019	-Kahvia ja teetä -Ruuan lämmitys -Internet -Tukea ja neuvontaa -Ruoka-apu		
Leivänjakelu Pelastusarmeija. Leipäjakelun aukioloajat ma - ke 9 - 15, to 9 - 13 ja pe 9 – 15, Castréninkatu 24	22.3.2019	Palvelut ennallaan. Lisäksi on mahdollisuus varata aika leivänjakeluun tai keskusteluun p. 09 7743 1320 (arkisin klo 8-9)		
Myllypuron elintarvikeapu, Jauhokuja 3	21.3.2019	Ruuanjako joka arkipäivä 8-11 (ti ja to pääpäivät)		
Päiväkeskus Mosaikki, Hämeentie 73, puh. 040 6428270 / puh. 040 6486785 ti-pe klo 12-16	20.3.2019	Kahvi ja tee, ruuan lämmitys, vaatteiden pesu, Internet, lakineuvonta pe 12-16, tukea ja neuvontaa, vaatejakelu naisille ja lapsille		
Sininauhasäätiö, ohjaus ja neuvonta		Ohjaus ja neuvonta.		
Päiväkeskus Hirundo - Hämeentie ja Alppikatu	21.3.2019	Alppikadulla: suihku ja vaatteiden pesu. Hämeentiellä: Kahvi ja tee, ruuan lämmitys, leivänjako, vaatejako, Internet, tukea ja neuvontaa.		Tiedot ennallaan. Lisäksi suomen kielen opetusta.

Turvattomat päiväkeskus, Diakonissalaitos,	25.3.2019	Kahvi ja tee, ruuan lämmitys, leivänjako, suihku, vaatteiden pesu, Internet, tukea ja neuvontaa. Antavat maksutoumuksia.		Päiväkeskus on nykyään nimeltään Al-Amal päiväkeskus.
Pakolaisneuvonta, Global clinic	26.3.2019	Lakineuvontaa Global Clinicillä. Lisäksi tarjoavat päiväkeskus Mosaiikissa lakineuvontaa.		
Vva ry, neuvonta Kinaporinkatu 2 D 3.krs Vailla vakituista asuntoa ry puh 044 2603818	10.4.2019	Neuvontaa EU- ja muiden ulkomaisten kansalaisille Maahanmuuttoasioiden asiantuntija (suomi, englanti) ma-pe toimistoikaan -Tukea ja neuvontaa		
Vapaa liikkuvuus -verkosto, neuvonta, Pengerkatu 6	5.4.2019			Katso alempi sarakke.
Coffee without borders, vapaa liikkuvuus, Pengerkatu 6, Helsinki Ke 17-19	5.4.2019	-neuvontaa, kahvia, teetä ja pientä purtavaa. Voi tulla suoraan paikalle tai olla etukäteen yhteydessä sähköpostitse: vapaaliikkuvuus@gmail.com tai soittamalla numeroon +358 (0) 402410662. Kesällä aukiolossa voi olla poikkeuksia, viime juhannuksesta elokuulle CWB oli auki noin joka toinen viikko.		Coffee Without Borders ja neuvontaa kaikissa ulkomaalaisasioissa ovat samaan aikaan auki, eli voidaan yhdistää.
Luckan.fi ohjaus				Sähköposti lähetetty 2x, ei vastausta
Liikkuva tuki, vva ry Puh. 044 520 7870, Liikkuva-tuki@vvary.fi Ma-pe noin klo 8-16	10.4.2019	Tukea ja neuvontaa		
Helsingin seurakuntayhtymä	27.3.2019	Ristin suojassa –hanke (hätämajoitus Hermannin diakoniatalo ja päiväkeskus Mosaiikki)		
Haagan srk				Ei vastausta
Herttoniemen srk	20.3.2019	Myllypuron kirkko, Myllynsiipi 10. Ruokailu keskiviikkoisin 9.1.–15.5. klo 12 hintaan 2 €. Aluksi hartaus.		

		Kodittomien yöstä laitettu sähköpostia 21.3. Pilvi Juvoselle, ei vastausta		
Kallion srk				Ei vastausta
Kannelmäen srk				Ei vastausta
Lauttasaaren srk				Ei vastausta
Malmin srk				Ei vastausta
Mikaelin srk	20.3.2019	Mikaelinkirkko, Emännänpolku 1. Pienituloisten ruokailu maanantaisin klo 11–12 ajalla 7.1.- 6.5. Alussa hartaus, jonka jälkeen lounas, voileivät ja jälkiruokakahvit hintaan 1 €. Lisäksi lahjoitusleipää kotiin viemiseksi.		
Munkkiniemen srk				Ei vastausta
Oulunkylän srk				Ei vastausta
Paavalin srk				Ohjeistettu olemaan yhteydessä erityisdiakoniiaan.
Pakilan srk				Ei vastausta
Pitäjänmäen srk				Ei vastausta
Roihuvuoren srk				Ei vastausta
Tuomiokirkon srk				Ohjeistettu olemaan yhteydessä

				erityisdiakoniaan.
Töölön srk				Ei vastausta
Vartiokylän srk	20.3.2019	Vartiokylän kirkko, Kiviportintie 5 Soppakirkko klo 12–13 keskiviikkoisin 30.1., 27.2., 27.3., 24.4. ja 15.5. Maksuton keittolounas, aluksi hartaus. Yhteinen iltaruoka maanantaisin 14.1.–20.5. (ei 22.4.) klo 16.30. Tarjolla maukasta kotiruokaa hintaan 1 €.		
Vuosaaren srk				Ei vastausta
Helsingin ortodoksinen srk, Liisankatu 29 A	15.4.2019	Olemme monikulttuurinen seurakunta, jossa kontakteja löytyy useilla kielillä. Meillä on mm. monikulttuurisen työn pappi. Diakoniaruokailu tiistaisin seurakuntasalilla (Unioninkatu 39, sisäpiha) klo.12-13, sisään pääsee klo.12.30 saakka. Ei jouluisin, pääsiäisen seutuun, eikä kesällä. Hinta 1 euroa. Diakoniapäivystys ma, ti, to ja pe klo.9-12 numerossa 09 8564 6160.		
Helsingin kaupunkikirjastot				Ei vastausta
Ehjä ry, Pohjoinen Hesperiankatu 15 A 11	saa laittaa	nuorten palvelut: leirit, ryhmät, ohjaus.		ei oppaaseen, sillä eivät ole ilmoittaneet mitä palveluja laiteaan
VIADIA Annankatu 1, Helsinki Levähdyspaikka-auto: ma klo 16-	25.3	-Soppakirkko to klo 11,		

19. Ostostie 4, Helsinki; ke klo 11-14 Ala-Malmin tori; pe klo 17-20 Vaasanaukio, Helsinki		-Kahvia ja palveluohjausta		
Monika-naiset liitto ry, Hermannin Rantatie 12 A Ma-pe 9-15, Ti 16-18 päivystys	9.4	palvelut naisille (ja lapsille) ryhmät, ohjaus, turvakoti Kriisikeskus Monikan auttava puhelin (maksuton) palvelee ma-pe klo 9-16 numerossa 0800 05058		Vaatinee erikoismerkin naisille ja lapsille. Ehkä turvakodille?
Kontulan Metrokappeli, Keinulaudankuja 4 B	22.3	soppakirkko: to klo 12		
Sininahasäätiön Kellarikirkko Sibeliuksenkatu 6	saa laittaa tiedot oppaaseen.	Kellarikahvit tiistaisin klo 18-20. Lauantaisin jumalanpalvelus klo 15:30-18. Tarjolla kahvia ja lahjoitusvaatteita.		

LIITE 5. Kauniaisten palvelut

Palveluntarjoaja	Lupa myönnetty tietojen julkaisuun	Palvelut	Tietojen julkaisu oppaassa kielletty	Muuta
Kauniaisten kirjasto, Thurmanin aukio 6 02700 Kauniainen	Saa laittaa	Verkon käyttö ja maksullinen tulos-tus		
Kauniaisten seurakunta		Ei ole palveluja asunnottomille, yleinen diakonia vain		26.3, ei varmaan tarvetta laittaa oppaaseen.
Ruotsinkielinen seurakunta				Ei vastausta
Kauniaisten kaupunki, maahanmuuttajapalvelut		ei palveluja		eivät ole "törmänneet" paperittomiin